

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2544

ISBN 974-04-0293-3

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

นายชนกฤกษ์ วงศ์คำจันทร์

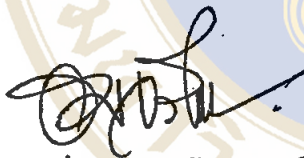
ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์สุกรี เจริญสุข

กศ.บ., M.M.E., D.A. (MUSIC)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ่อนรรวม จรรย์ยานนท์

ค.บ., M.M.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรักษ์ต์

กศ.บ., กศ.ม., ศศ.ม.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ถิ่นล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ่อนรรวม จรรย์ยานนท์

ค.บ., M.M.

ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์
เรื่อง

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี

วันที่ 2 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2544

นายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์

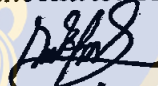
ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์สุกรี เจริญสุข

กศ.บ., M.M.E., D.A. (MUSIC)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกวิรัชต์

กศ.บ., กศ.ม., ศศ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนรรฆ จรรย์ยานนท์

ค.บ., M.M.

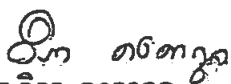
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนรรฆ จรรย์ยานนท์

ค.บ., M.M.

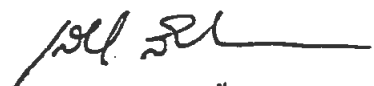
ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี
วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ดร.วิภา คงคากุล

Ed.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เลียงชัย ล้อมล้อมวงศ์ Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเอาใจใส่ให้คำปรึกษาตรวจแก้ไข
ข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์จาก
รองศาสตราจารย์ ดร. สุกรี เจริญสุข รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกัรชต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
อนรรฆ จรรย์ยานนท์ ขอขอบพระคุณ ดร.วิภา คงคากุล ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
ผู้วิจัยผู้ศึกษาซึ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ดร.วชิระ อินทร์อุดม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และอาจารย์สุกิจ พลประดม
สถาบันราชภัฏอุดรธานี ที่กรุณาตรวจสอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ นายวิไล ภูมิปัญญา อดีตผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
นายฉลาด นิเทศ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
อุดรธานี และครูผู้สอนคณาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ที่กรุณาให้ความร่วมมือใน
การเก็บข้อมูลของการวิจัย ตลอดจนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ที่สนับสนุนในการวิจัยใน
ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณนายเกียรติศักดิ์ ศรีบุญพิมพ์สวຍ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนสตรีราชินูทิศ
นางณิฏฐารีย์ พนมไพพร อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนอุดรธานีพิทยาคม นายวัฒนา บุญละคร
อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านเหล่าดอนแดง ที่ให้ความกรุณาแปลภาษาอังกฤษและจัดพิมพ์ต้น
ฉบับตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอดระยะเวลาของการทำ
วิจัยครั้งนี้

คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บิดา มารดาญาติพี่น้อง
ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้อุปการคุณทั้งหลาย นางสุภาภรณ์ พัฒนศักดิ์ อาจารย์ 2 ระดับ 6
โรงเรียนอุดรธานีพิทยาคม และลูก ๆ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจผลักดันช่วยเหลือให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ธนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์

3837323 MSMS / M : สาขาวิชา : ดนตรี ; ศศ.ม. (ดนตรี)

คำสำคัญ : ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา : ศิลปะกับชีวิต

ชกณกษณั วงศัค้ฉำจันทรี : ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี (THE PROBLEM OF TEACHING MUSIC IN ARTS AND LIFE IN MATHAYOM SUKSA LEVEL 1-3 : CASE STUDY UDONTHANEE PROVINCE , THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ. สุกรี เจริญสุข , กศ.บ., M.M.E., D.A., ผศ. อนรรฆ จรรย์ยานนท์, คบ., M.M., รศ.ณรงค์ชัย ปิฎกัรัชชต์, กศ.บ., กศ.ม., ศศ.ม., 84 หน้า ISBN 974-04-0293-3

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาตามตัวแปรคือ เพศครูผู้สอน ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการสอนดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 68 คน จาก 68 โรงเรียน โดยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามปัญหาการสอนดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีความเที่ยง 0.9737 นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์โดยหาค่าความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ซึ่งพบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์มากกับประสบการณ์น้อย มีความคิดเห็นต่อปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูผู้สอนมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้านในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสื่อการสอนมีปัญหามีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการจัดสภาพแวดล้อมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียน ผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ครูผู้สอนควรมีวุฒิการศึกษาด้านดนตรี มีประสบการณ์และเอาใจใส่ในการสอนอย่างจริงจัง นักเรียนควรให้ความเอาใจใส่ในการเรียน และมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อม สื่อการสอน ควรจัดหาสื่อการสอนที่ไม่ซ้ำรูด จัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องดนตรีให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อม ควรมีห้องดนตรีที่เป็นเอกเทศไม่รบกวนการเรียนการสอนวิชาอื่น และส่วนที่สำคัญคือกรมสามัญศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา เพื่อลดปัญหาด้านยาเสพติดของนักเรียน ปัญหาการชกต่อยกัน และปัญหาสื่ออนาจาร

3837323 MSMS / M : MAJOR : MUSIC ; M.D. (MUSIC)

KEYWORD : MUSIC TEACHING PROBLEM / ART AND LIFE

THANAKRIT WONGKHAMCHAN : THE PROBLEM OF TEACHING MUSIC IN ARTS AND LIFE IN MATHAYOM SUKSA LEVEL 1-3 : A CASE STUDY OF DONTANEE PROVINCE , THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SUGREE CHAROENSOOK , D.A., ASSISTANT PROFESSOR ANAK CHARANYANANDA , B.ED., M.M., ASSOCIATE PROFESSOR NARONGCHAI PIDOKRAJT, B.ED., M.ED., M.A., 84 p ISBN 974-04-0293-3

The purpose of this research was to study the problems of teaching Arts and life courses in Matayom Suksa 1 – 3 , under the Department of General Education. The subject was a comparison study of the problems in teaching music. The variables to study were : teachers' gender , experience , educational qualifications, and method of solving the problems of teaching Music in Arts and Life in Matayom Suksa. The Randomized Control Group were 68 students from 68 schools under the responsibility of the Department of General Education. The questionnaire design was used , with the responses being analyzed using multi – stage statistics. The questionnaire credibility to 0.9737 was used in this study. The data were analyzed by meansand , standard diviation in order to determine the difference between males and females.

The result of this study indicated that : Males and females' opinion of the problems in teaching Music in Arts and Life in Matayom Suksa were significantly positively related with to the problems of teaching at .05 . The opinion of the Music teachers who had more experience and less experience with the problems in teaching Music in Arts and Life in Matayom Suksa were significantly positively related at .05. The opinion of qualified and disqualified teachers in teaching this course were significantly positively related to the problems of teaching at .05. The feature problems of the course were rated at the moderate level. The problem of managing the environment was rated at the moderate level in terms of the opinion and the need in managing the course it was discovered that the administrators should support and encourage the budget. In the addition's qualified and experienced teachers in music should take teaching seriously . The students should pay attention and respond in practice. The teaching medias should be perfect and complete. The musical instruments should be adequate for the students. Additionally, the music room should be separated from the other classrooms. Finally, The Department of General Education should give importance to studying music in order to reduce drug problems , quarrels and fights , and immoral medias.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
ความหมายของสถานภาพ	8
ประเภทของสถานภาพ	9
ความหมายของดนตรี	10
ดนตรีศึกษา	10
แนวโน้มในการสอนดนตรี	12
หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนดนตรี	15
จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	18
แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา	20
จุดประสงค์รายวิชาศิลปศึกษา (ดนตรี)	23
จุดมุ่งหมายของคู่มือครู	24
คุณสมบัติของครูผู้สอนดนตรี	24
ตัวอย่างแผนการสอน	25

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวทางการประเมิน	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	39
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	39
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
วิธีการจัดกระทำกับข้อมูล.....	41
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปผล	61
อภิปรายผล	64
ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก	70
ประวัติผู้เขียน	84

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต.....	46
ตารางที่ 2 จำนวนและคำร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	47
ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน.....	48
ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมและรายข้อ...	49
ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอนโดยภาพรวมและรายข้อ.....	51
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม โดยภาพรวมและรายข้อ.....	52
ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง.....	53
ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์มาก กับประสบการณ์น้อย.....	54
ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ.....	55

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย

วิชาดนตรีมีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ในระดับโรงเรียนจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งในรูปแบบวิชาบังคับและที่เป็นวิชาเลือก นักบริหารการศึกษาของไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของดนตรีกับเด็กและเยาวชนเหมือนกับประเทศที่มีความเจริญแล้ว กระนั้นวิชาดนตรีก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ไม่ค่อยจะสนับสนุนให้บุตรหลานได้เรียนกันเท่าใดนัก สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า

1. ค่านิยมที่ว่า วิชาดนตรีเป็นวิชาข้างถนน เดินกิน รำกิน ก่อนหน้านี้นักดนตรีไม่ใช่อาชีพเป็นเพียงหน้าที่ของทาสและไพร่ที่คอยบรรเลงบำเรอเจ้าขุนมูลนาย
2. ดนตรีเป็นวิชาที่เสียแรงรู้เสียแรงเรียน เพราะเป็นวิชาที่ไม่มีแก่นสาร
3. การศึกษาไทยมุ่งสอนคนให้ไปเป็นเจ้าคนนายคน เป็นข้าราชการเรียนดนตรีแล้วเป็นเจ้าคนนายคนไม่ได้ จึงดูด้อยค่าในสังคมไทย
4. สिलข้อยที่เจ็ดของพุทธศาสนา ให้ละเว้นการฟ้อนรำขับร้องและประโคมดนตรีและสำหรับในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษามุ่งเน้นกันเฉพาะวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัย วิชาดนตรีไม่ได้ใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัย จึงด้อยค่าในทางวิชาการ
5. ดนตรีเป็นวิชาของนักปราชญ์ที่ทุกคนต้องเรียน สุกรี เจริญสุข (2529: 4-5)

การจัดการศึกษาจึงควรให้มีความสมดุลระหว่างปัญญากับคุณค่า ดนตรีเป็นวิชาที่สามารถเร้าอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ มนุษย์สามารถเกิดความเพลิดเพลินจากการฟังดนตรี การคิดสร้างสรรค์และสนองตอบต่อดนตรีได้ในหลายรูปแบบ ดังนั้นหากสามารถจัดสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีให้มีประสิทธิภาพได้ จะช่วยทำให้เกิดความสมดุลขึ้นเนื่องจากว่าดนตรีเป็นศิลปะ ผู้สอนดนตรีจึงควรเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญชำนาญและรอบรู้ในเนื้อหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดนตรี เช่น ทางด้านการบรรเลง ด้านการฟัง ด้านเนื้อหาวิชา ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบ รูปลักษณะทฤษฎีดนตรี

ประวัติดนตรีและอื่น ๆ อีกมากมาย เพราะว่าดนตรีไม่เหมือนวรรณศิลป์ที่สามารถบรรยายได้เป็นภาษาเขียนเพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพและสัมผัสได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ดนตรีไม่เหมือนทัศนศิลป์ที่สามารถมองเห็นภาพเป็นรูปร่าง ดนตรีจึงเป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม วิชา คงคาถูก (2529: 37)

จุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพ หรือการศึกษาต่อ
3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

การสอนดนตรีศึกษาใน โรงเรียนทั้งจุดประสงค์หนึ่งก็คือ ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสติปัญญาอันอาจจะเกิดขึ้น ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนซึ่ง ครูผู้สอนจะทราบถึงลักษณะนิสัยที่เด็กพึงได้รับ เพื่อที่จะจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้ วิมลศรี อุปรมัย (2525: 303 - 304)

ด้านครูผู้สอนดนตรีไทยพบว่า ครูขาดความรู้ ความชำนาญและทักษะ ครูไม่เห็นความสำคัญของดนตรีไทย ครูไม่มีวุฒิทางด้านการสอนดนตรีไทย ครูไม่มีวุฒิทางด้านการสอนดนตรีและนาฏศิลป์โดยตรง

ด้านเทคนิคการสอนพบว่า ครูขาดความรู้จึงไม่มีเทคนิคการสอน ขาดการอบรมในเรื่องเทคนิคการสอน ขาดคู่มือ ตำราที่เข้าใจง่าย

ด้านเครื่องดนตรีและอุปกรณ์อื่น ๆ พบว่า งบประมาณไม่เพียงพอที่จัดซื้อและไม่มีงบประมาณซ่อมแซมเครื่องดนตรีที่มีอยู่ขาดการดูแลรักษาและคีย์คุณภาพไม่มีห้องดนตรี โดยเฉพาะจึงไม่มีที่เก็บเหมาะสม เครื่องดนตรีมีน้อยไม่ครบชุดบางโรงเรียนไม่มีเลย

ด้านนักเรียนพบว่า นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นสูงละความสนใจเรื่องดนตรี ไปมุ่งทางวิชาการ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูประจำชั้นและผู้ปกครองไม่สนับสนุนนักเรียนขาดพื้นความรู้ แยกเสียงไม่ออกและเอื้อนไม่ถูกต้อง นักเรียนมีความพร้อมไม่เท่ากันและขาดความอดทน นักเรียนไม่สามารถจัดหาเครื่องดนตรีมาเรียนเองได้เนื่องจากยากจน นักเรียนไม่สนใจและไม่สามารถฝึกนอกเวลาได้ (มดิชน : รายงานข่าวหน้า 13 ลงวันที่ 24 กันยายน 2530: 13)

การเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูผู้สอนดนตรีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีเหมือนกับวิชาที่เป็นศาสตร์แขนงอื่น ๆ เรียนดนตรีโดยการท่องจำ แต่ไม่ได้สอนความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ สอนดนตรีเพียงให้นักเรียนรู้จักดนตรี จดจำสัญลักษณ์ทางดนตรี ความรู้ทางทฤษฎีดนตรีและประวัติดนตรีเท่านั้น ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรี โดยมุ่งเน้นด้านศาสตร์เพียงด้านเดียว เนื่องจากดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น ครูผู้สอนดนตรีจึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ฝึกนักเรียนในด้านความรู้สึก การเรียนรู้ สัมผัส การตอบสนองต่อดนตรี ความงาม ความไพเราะ ในแง่ของสุนทรียศาสตร์ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปด้วย

วัชรินทร์ สายสาระ (2535: 2)

สื่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี ที่ควรจัดหาเพื่อประกอบการศึกษาดนตรี หมายถึง อุปกรณ์ทุกชนิดที่ครูนำมาช่วยในการสอน เพื่อให้การสอนนั้น ๆ ได้ผลดี คุณค่าของสื่อการสอน แต่ละประเภทย่อมแตกต่างกันและการที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ครูผู้ใช้วัสดุอุปกรณ์ต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของวัสดุนั้นอย่างลึกซึ้งและต้องรู้จักใช้ให้ถูกวิธี เหมาะสมกันเนื้อหา ครูผู้มีทักษะในการใช้มากเท่าใด การเรียนการสอนก็จะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์มากเท่านั้น ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อม ในการเรียนการสอนที่เหมาะสม

วิรัช ชุขสูงเนิน (2521: 18-19)

การจัดสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนดนตรี

พิชัย ปรัชญานุสรณ์ (2529: 60-61) ได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่ออุปสรรคทางดนตรีศึกษาไว้ว่า ขณะฝึกซ้อมและแสดงดนตรี ต้องรู้สึกสบายทำใจให้สงบ มีสมาธิ ไม่มีอาการเกร็งอวัยวะใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่เคร่งเครียดหรือรีบร้อน จัดเวลาซ้อมให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันของตนเอง การฝึกซ้อมต้องมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีเวลาพักผ่อนเพียงพอในแต่ละวัน สร้างสมาธิเพื่อการเรียนและการฝึกซ้อม สามารถคุมสภาพกายและจิตอย่างรู้เท่าทันความรู้สึกและการเคลื่อนไหวของตนเองได้ ไม่เป็นคนคิดขาสงัดคิด ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จริงอยู่ผู้สพติดในระยะแรกจะมีความรู้สึกกระฉับกระเฉง สมองโปร่งโล่งดี คิดอะไรก็ไว แต่เมื่อถึงจุดที่ร่างกายเสื่อมแล้ว ผู้สพติดก็จะสูญเสียความสามารถนี้ทันที ศึกษาและเก็บข้อมูลทางดนตรีที่ได้มาตรฐานไว้ให้พอแก่การค้นคว้า เช่น พวกโน้ตเพลง ตำราวิชาการดนตรี แผ่นเสียงและเทปเพลง มีความตั้งใจมั่น อดทนและขยันขันแข็ง

ฝึกความซื่อตรงต่อผู้อื่นและตนเอง โดยเฉพาะเรื่องของเวลาที่ต้องฝึกจนซึมเข้าเป็นนิสัย การมีความตรงต่อเวลาเป็นวินัยข้อแรกที่สำคัญมากของผู้หวังความก้าวหน้าในด้านการเรียนการงาน รู้จักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่คนทุกชั้นชน เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างขวางทั่วทุกด้าน อันจะเป็นผลดีต่อการสร้างผลงานของผู้เรียนเอง ฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ โดยเฉพาะบทเพลงที่เป็นเพชรน้ำหนึ่งของโลก ที่นักปราชญ์ทางดนตรีได้บรรจงแต่งขึ้นอย่างพิถีพิถัน เต็มไปด้วยความตั้งใจสูง ไม่ใช่เป็นเพียงเหตุบังเอิญ แต่งตามมีตามเกิดรู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ทางด้านการเรียนรู้อยู่เสมอตลอดเวลา รู้จักแยกแยะความบกพร่อง และหาจุดดี เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ต่อไปในกาลข้างหน้า

วุฒิการศึกษา

บุคลากรด้านดนตรีและนาฏศิลป์ไทยของกองศิลปศึกษา กรมศิลปากร โดย นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ อธิบดีกรมศิลปากร สมัยที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีปลัดกระทรวง รายงานสรุปผลการวิจัยพบว่า “ หัวหน้าหมวดศิลปศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีความต้องการครูดนตรีและนาฏศิลป์เฉลี่ยโรงละ 2 คน และต้องการครูดนตรีและนาฏศิลป์ที่มีวุฒิปริญญาตรีมากกว่าระดับนาฏศิลป์ชั้นสูงในสภาพปัจจุบันของโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยทั่วไปมีครูที่ขาดความรู้และทักษะ เพราะไม่ได้รับการศึกษาทางดนตรีและนาฏศิลป์โดยตรง มีห้องเรียนหนังสือและสื่อการสอนไม่เพียงพอ ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีสถาบันเทคนิควาดศิลป์โดยเฉพาะ ” (มติชน : รายงานข่าวหน้า 13 - 29 กันยายน 2530: 13)

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านเห็นได้ว่า พื้นฐานการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ด้านครูผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดสภาพแวดล้อมพิเศษ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา มีผลกระทบต่อการสอนวิชาดนตรีในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงแก้ไขปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ที่สำคัญคือ ครูผู้สอนผู้มีวุฒิทางดนตรี และครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางดนตรีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อม โดยศึกษาข้อมูลจากครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

ผลจากการศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับครูผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการจัดสภาพแวดล้อม
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศครูผู้สอน ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการสอนดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนดนตรี นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรี ของครูผู้สอนวิชาดนตรี ศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชา ศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 68 โรงเรียน

2. การศึกษาเป็นการศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรี ในด้านครูผู้สอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ตามตัวแปรที่ศึกษา คือ เพศ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

1. การสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาระดับมาก ในด้านครูผู้สอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน และการจัดสภาพแวดล้อม
2. ครูผู้สอนวิชาดนตรีเพศชายกับเพศหญิง มีระดับปัญหาในการสอนวิชาดนตรี ศึกษาแตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาที่มีประสบการณ์มากกับน้อยมีระดับปัญหาใน การสอนวิชาดนตรีศึกษาแตกต่างกัน
4. ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาที่มีวุฒิเฉพาะทางดนตรีและไม่มีวุฒิเฉพาะทางดนตรี มีระดับปัญหาในการสอนวิชาดนตรีศึกษาแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการสังกัดกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ที่ปฏิบัติงาน
ที่ทำการสอนวิชาดนตรีศึกษา

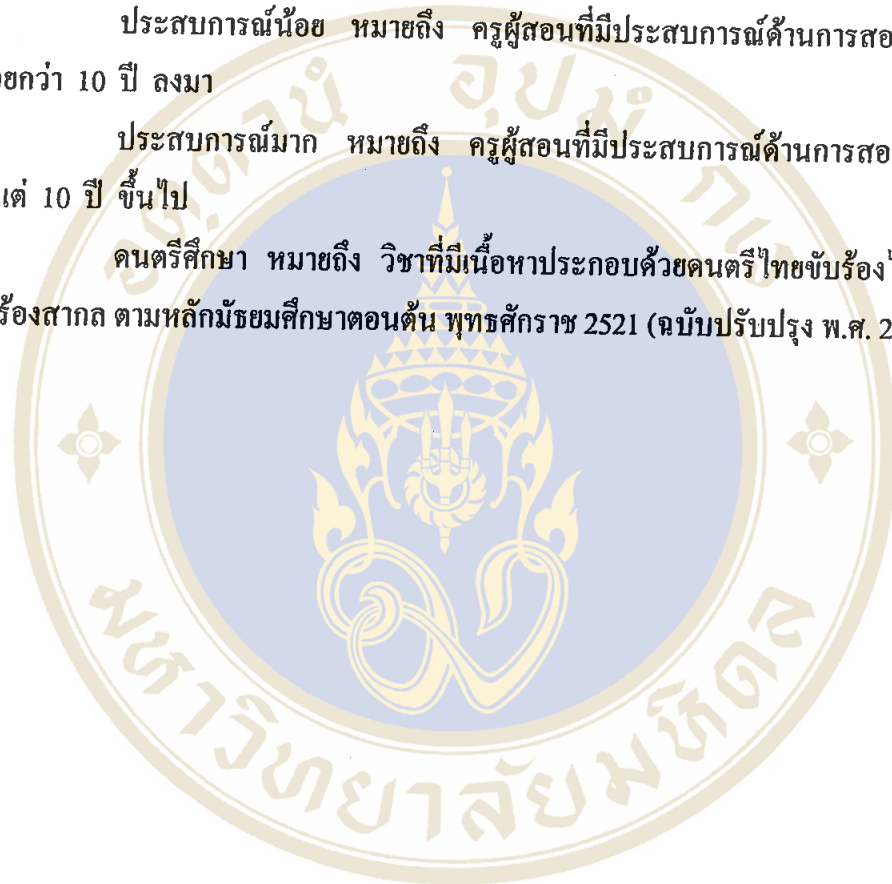
ครูผู้สอนที่มีวุฒิเฉพาะทางดนตรี หมายถึง ครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ดนตรีศึกษา ดุริยางคศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ดนตรีวิทยา วัฒนธรรมดนตรี

ครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิเฉพาะทางดนตรี หมายถึง ครูผู้สอน ที่สำเร็จการศึกษาสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาดนตรี ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์น้อย หมายถึง ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษาน้อยกว่า 10 ปี ลงมา

ประสบการณ์มาก หมายถึง ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษาตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

ดนตรีศึกษา หมายถึง วิชาที่มีเนื้อหาประกอบด้วยดนตรีไทยขับร้องไทย ดนตรีสากล ขับร้องสากล ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของสถานภาพ

บุคคลในสังคมที่แตกต่างกันไป ย่อมมีฐานะหรือสถานภาพที่แตกต่างกันด้วย บุคคลหนึ่ง ๆ อาจมีหลายสถานภาพก็ได้ นักวิชาการได้ให้ความหมายของสถานภาพดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532: 383) ได้ให้ความหมายว่า สถานภาพ หมายถึง ฐานะของบุคคลหรือของกลุ่มในชุมชน เป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนับถือจากสาธารณชน สถานภาพจะสูงต่ำอย่างไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ถือว่าสำคัญ เช่น อาชีพ รายได้ ตำแหน่งของงาน ส่วนอีกความหมายหนึ่งหมายถึง สิทธิหน้าที่ตามบทบาทของบุคคล เช่น มีสถานภาพเป็นผู้สมรสแล้ว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2539: 792) ได้ให้ความหมายของสถานภาพว่า หมายถึง ฐานะ ตำแหน่ง หรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม

วราคม ทีสุกะ (2527: 172-173) ได้ให้ความหมายว่า สถานภาพ คือ ฐานะหรือตำแหน่งในสังคมที่กำหนดขึ้น สถานภาพตามปกติบุคคลเดียวจะอยู่คนเดียวจะมีสถานภาพไม่ได้ สถานภาพเป็นลักษณะทางสังคมที่บุคคลมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

พัทธา สายหู (2529: 59) ได้ให้ความหมายของสถานภาพไว้ว่า สถานภาพ คือ ฐานะตำแหน่งที่บุคคลได้จากการปฏิบัติตามบทบาทนั้น เมื่อเทียบกับฐานะตำแหน่งของผู้อื่นตามบทบาทอื่น

สุพัตรา สุภาพ (2541: 26) ให้ความหมายว่า สถานภาพเป็นตัวตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และสังคมส่วนรวม สถานภาพจะกำหนดว่า บุคคลนั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไร มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างไรในสังคม

สรุปได้ว่าสถานภาพ คือ ฐานะ ตำแหน่งของบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนในสังคมหรือฐานะตำแหน่งที่ได้จากการปฏิบัติตามหน้าที่ตามบทบาท ซึ่งสถานภาพจะกำหนดให้บุคคลนั้นต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างไรและต้องรับผิดชอบอย่างไรในสังคมนั้น ๆ

ประเภทของสถานภาพ

ในแง่ของสังคมวิทยาได้แบ่งสถานภาพออกเป็น 2 ประเภท อานนท์ อภาภิรม (2525: 53-57) คือ

1. สถานภาพโดยกำเนิด เป็นเรื่องที่คุณคนได้รับสถานภาพมาโดยเงื่อนไขทางชีวภาพ เช่น สถานภาพทางเพศ สถานภาพทางอายุ
2. สถานภาพโดยการกระทำ เป็นสถานภาพที่ได้รับมาภายหลังอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสำเร็จของการกระทำของตน เช่น สถานภาพทางการสมรส สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพทางอาชีพ

จากลักษณะประเภทของสถานภาพจะเห็นได้ว่าจะจะเป็นประเภทใดก็ตาม ก็มีความสำคัญทั้งสิ้น ดังที่ ชนิต ชุ่มจิต (2528: 53) ได้กล่าวไว้ว่า

1. ช่วยให้สมาชิกในสังคมทราบว่าใครเป็นใครในสังคม ซึ่งเป็นแนวทางให้เกิดความเข้าใจต่องานที่ดีขึ้น
2. ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้เข้าใจตนเอง รู้จักฐานะ ตำแหน่ง หน้าที่รวมทั้งเกียรติยศชื่อเสียงของตนเอง ทำให้แต่ละคนทราบว่า ควรจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร
3. ช่วยทำให้การติดต่อประสานงานต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว เพราะสมาชิกทุกคนต่างรู้หน้าที่ซึ่งกันและกัน
4. สถานภาพที่ได้มาภายหลัง ช่วยทำให้มีการแข่งขันกันในสังคมเป็นผลให้สมาชิกแต่ละคน มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น

อุบล เสถียรปภิรมภรณ์ (2528: 38) ได้สรุปสาระสำคัญของสถานภาพดังนี้

1. มีสถานภาพอยู่ในทุกสังคมและมีอยู่ก่อนที่บุคคลจะเข้าไปครอง
2. มีบทบาทที่ควรจะเป็นอยู่ในทุกสถานภาพ
3. วัฒนธรรมและประเพณีในสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการกำหนดสถานภาพ

และบทบาท

4. กระบวนการทางสังคม จะทำให้บุคคลทราบสถานภาพและเรียนรู้บทบาทของเขา

ได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานภาพมีความสำคัญ เพราะสถานภาพนั้นจะทำให้สมาชิกในสังคม รู้จักฐานะ ตำแหน่ง หน้าที่ และทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคมและทราบว่าจะประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรให้ถูกต้องในสังคม

ความหมายของคนตรี

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคนตรี ไว้ดังนี้

สุกรี เจริญสุข (2538: 18) คนตรี หมายถึง งานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยอาศัยเสียง เป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกรวมทั้งของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามนำมาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะขึ้นเป็นบทเพลง

ดนตรีศึกษา

ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่าบุคคลส่วนใหญ่และผู้บริหารควรศึกษาได้มองเห็นความสำคัญของการดนตรีมาก ซึ่งแต่ก่อนนี้วิชาการดนตรีไม่มีโรงเรียนถึงจะมีก็เป็นเพียงบางส่วนของ การดนตรีเท่านั้นกล่าวคือ วิชาขับร้อง วิชาการดนตรีเข้ามาสู่โรงเรียนไม่นานนี้เอง หลักสูตรชั้น ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาก็ได้บรรจุวิชาการดนตรี และวิชาการละครไว้ทุกระดับชั้น ทั้งนี้เพราะ วิชาการดนตรีคือผลรวมของชีวิต

ทุกคนย่อมต้องการความสุขทั้งภายในและภายนอก ความสุขภายนอกนั้น เป็นความสุขที่เกิดจากการมองเห็น ส่วนความสุขภายในนั้นเป็นความสุขที่เกิดจากความพอใจเกิดจากความสบายใจ หรือเราเรียกว่าความสุขทางใจ อาจจะกล่าวได้ว่าเกิดจากอารมณ์ ความสบายใจหรือความสุขทางใจนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของชีวิต คนใดที่มีความสุขทางใจสมบูรณ์ จะแสดงว่าคนนั้นจะดำเนินชีวิตของเขาไปด้วยดีทั้งในด้านการงานและความเป็นอยู่ อีกส่วนหนึ่งและถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความสุขทางใจได้ ก็คือ เสียงที่ไพเราะที่ได้จากดนตรี จากสิ่งที่กล่าวมานี้เองเป็นผลทำให้ การดนตรีเกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กได้รับความสุขทางใจซึ่งได้จากดนตรีทั้งการฟัง

การร้อง และการเล่นแล้วจะมีผลทำให้เด็กเหล่านั้นสามารถเรียนวิชาอื่น ๆ ไปด้วยดีและดำเนินชีวิตด้วยความราบรื่นเป็นสุข ผลอีกหลายประการที่จะแสดงออกมาในตัวเด็กเช่น นักแสดง นักวิจารณ์ นักวิจัย นักแต่งเพลง และผู้ที่ได้อยู่ในสังคมด้วยดี ดนตรียังสามารถให้ประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่ผู้ฟัง ผู้เล่น ได้อย่างกว้างขวาง ดังที่ท่านบิโรเฟนเคยกล่าวว่า “ ดนตรีเป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างวิญญาณกับชีวิต”

เมื่อเด็กชอบหรือสนใจดนตรีแล้ว เด็กจะเกิดความชอบที่สังเกตได้ 3 ทาง คือ ความชอบที่เกิดจากความรู้สึก ความชอบที่เกิดจากอารมณ์ และความชอบที่จะกระทำเองหลังจากการเลียนแบบ จึงเป็นที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการดนตรี การสอนดนตรีเพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของการดนตรีนั้นครูจะต้องเน้นการเรียนการสอนทั้ง 3 ทาง คือ

- ก. พุทธิพิสัย หมายถึง เนื้อหาวิชาในดนตรี ครูจะต้องเน้นเกี่ยวกับทฤษฎีดนตรี
- ข. ทักษะพิสัย หมายถึง ทักษะและความสามารถในดนตรี ทั้งการร้องเพลง การฟังเพลง และการเล่นดนตรี จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อครูให้เด็กฝึกฝนมาก
- ค. จิตพิสัย หมายถึง ทศนคติและความซาบซึ้งต่อดนตรี เป็นหน้าที่สำคัญของครูที่จะต้องให้เด็ก เห็นคุณค่าของดนตรีต่อชีวิตของเด็กได้

จากสามประการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ครูจะต้องรับผิดชอบในการเรียนการสอนดนตรี และช่วยเหลือเด็กให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง และเกิดการเรียนอย่างแท้จริง

การดนตรีมาจากพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความปรารถนาของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความสุขทางใจดังที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งได้แก่สิ่งที่อ่อนหวาน นุ่มนวล และไพเราะ ดนตรีเท่านั้นที่จะให้สิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์จึงพยายามจัดหาสิ่งนี้ แม้แต่ในโรงเรียนก็ต้องจัดสิ่งเหล่านี้เช่นกัน เพื่อที่จะเด็กได้รับในสิ่งที่ต้องการ และได้รับเฉพาะสิ่งที่ถูกต้องแทนที่จะได้รับเองจากภายนอกซึ่งอาจจะผิดพลาดได้
2. จากพรสวรรค์ ทุกคนมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี เพียงแต่จะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันเท่านั้น ดังบทพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 6 “ ชนิดไม่มีดนตรีการ ในสันดานเป็นคนชอบกลนัก” เมื่อทราบว่าการพรสวรรค์ทางดนตรีที่มีอยู่ในตัวทุกคนแล้ว ครูจึงมีหน้าที่ที่ต้องส่งเสริมพรสวรรค์ทางดนตรีนั้นให้พัฒนาได้เต็มที่ ให้โอกาสแก่เด็กได้แสดงออกด้วยตัวเองโดยไม่ต้องถูกบังคับให้กระทำ ครูจะทราบได้ทันทีว่าเด็กคนใดมีพรสวรรค์ทางดนตรี เมื่อทราบแล้วครูควรจะส่งเสริมเด็กคนนั้นทันที

3. สิ่งแวดล้อม ในสมัยก่อนดนตรีไม่แพร่หลายเหมือนปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่าดนตรีจะมีมานานตั้งแต่สมัยกรีกโบราณก็ตาม แต่ดนตรีในครั้งกระนั้นเป็นดนตรีที่อยู่ในวงแคบ ๆ เล่นกันในครอบครัวหรือสังคมเล็ก ๆ ในปัจจุบันนี้ดนตรี เจริญมาถึงขีดสุด เราจะเห็นได้ว่าทุกหนทุกแห่งจะได้ยินเสียงดนตรีไม่ว่าภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้า ฯลฯ ซึ่งจะบริการดนตรีจากวงดนตรี จากเทป จากวิทยุ หรือจากโทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อมนุษย์เราได้ฟังเสียงเพลงทุกวันอย่างจำเจ และเพลงที่ฟังนั้นอาจจะมีเพลงบางเพลงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา หรืออาจจะเกิดการประทับใจในเนื้อเพลง หรืออาจจะชอบสไตส์ การเล่นของนักดนตรีบางคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความสนใจดนตรีได้ ดนตรีหรือเพลงที่เด็กสนใจมีหลายประเภททั้งดีและไม่ดี ครูควรจะแนะนำให้เด็กทราบถึงลักษณะของเพลงที่ควรฟัง ลักษณะของดนตรี เพื่อให้เด็กได้รับในสิ่งที่ถูกต้อง

ครูสอนดนตรีนั้นนอกจากจะสอนให้เด็กเข้าใจ เล่นดนตรีได้ และเพื่อให้เด็กพักผ่อน อารมณ์คลายความเครียดจากการเรียนแล้วยังไม่พอ ครูจะต้องสอนให้เด็กได้เรียนรู้ทฤษฎีดนตรี ที่ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ . วัสดุเครื่องมือของดนตรี กีตา ท่วงที่ ทำนอง อัตรารเร็วหรือจังหวะ การเล่นซ้ำ เสียง ระดับของเสียง โน้ต

การสอนดนตรีครูดนตรีจะพบปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายในตัวผู้เรียน เช่น

- การฟังดนตรี
- การอ่านโน้ต
- การเล่นเครื่องดนตรี
- การร้องเพลง
- การแสดงท่าทางประกอบดนตรี

อีกส่วนหนึ่งที่ครูสอนดนตรีต้องศึกษาอย่างซาบซึ้งนอกเหนือจากทฤษฎีแล้วคือ รายละเอียดของส่วนประกอบของดนตรี

แนวโน้มในการสอนดนตรี

1. การเน้นเกี่ยวกับโครงสร้างของดนตรี ครูสอนดนตรีจะต้องเน้นให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจในโครงสร้างของดนตรีเหมือนเข้าใจในเรื่องของวินัย การสอนดนตรีนั้นจะต้องสอนตั้งแต่พื้นฐานของดนตรี และต้องพิจารณาด้านสังคมควบคู่กันไปด้วย ทั้งนี้เพราะดนตรีคือ

ผลการแสดงออกทางสังคม และสังคมหรือท้องถิ่นต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนกัน เพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีบรรลุตามจุดประสงค์ ครูจะต้องสอนทั้งด้านสังคมและการเรียน ซึ่งพิจารณาจาก สภาพของสังคม

2. การเน้นให้เข้าใจถึงวัฒนธรรม เนื่องจากคนตริ้นั้นแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมของแต่ละชาติ แต่ละท้องถิ่น แต่ละสังคมเมื่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละชาติ แต่ละท้องถิ่น แต่ละสังคม ไม่เหมือนกัน เช่นดนตรีของจีน อินเดีย มาเลเซีย และไทย เป็นต้น แม้แต่ประเทศไทยเองวัฒนธรรมของแต่ละภาคยังแตกต่างกันออกไปดังนั้นจะเห็นได้ว่าดนตรีของแต่ละภาคมีความแตกต่างกัน ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจและให้เด็กศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมควบคู่กันไปด้วย การสอนดนตรีจึงจะได้ผลสมบูรณ์

3. การค้นพบและการเลือก Charles B. Fowler ได้กล่าวไว้ว่า “The discovery method is an exciting stimulating and rewarding way to learn” กล่าวคือวิธีการค้นพบจะเป็นสิ่งเร้าและแนวทางที่มีคุณค่าสำหรับการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองที่เรียกว่าวิธีการ “ค้นหา” การค้นพบในที่นี้หมายถึงการค้นหาในการเลือกเล่นดนตรี ฟังดนตรีที่มีประโยชน์ต่อตนเอง เด็กควรจะแยกประเภทของดนตรีได้ด้วยว่าดนตรีประเภทใดที่มีคุณค่า และดนตรีประเภทใดที่ไร้คุณค่า

4. เน้นความเข้าใจ การสอนดนตรีที่จะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจ เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความซาบซึ้งซึ่งเป็นสิ่งที่ยากพอสมควร ครูจะสอนดนตรี ให้เกิดสิ่งดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อครูเข้าใจหรือมีความรู้ในประโยชน์ของดนตรีทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

- ก. ส่งเสริมความจำที่เกิดจากสมอง
- ข. การฝึกแปลกแตกต่างกันออกไป
- ค. การรวมกันเป็นกลุ่มก้อน
- ง. การวัดผล

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กมีความแตกต่างกันทุกด้าน ทั้งทางกาย ทางอารมณ์ ทางสังคม และทางสติปัญญา ตามกลุ่มการสอนดนตรีที่จะได้ผลตามจุดประสงค์นั้น ครูจะต้องแยกเด็กออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ตามกลุ่มความสามารถของเด็ก เพื่อจะได้พัฒนาทางดนตรีได้เต็มที่ ครูจะต้องช่วยเหลือเด็กที่ยังไม่พัฒนาเป็นกรณีพิเศษ การแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มนี้ยังเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนที่มีอุปกรณ์ดนตรีน้อยได้อีกด้วย เด็กสามารถได้เล่นดนตรีทั่วทุกคน ครูก็ยังช่วยเหลือได้ทั่วถึง

6. ดนตรีสำหรับเด็กเล็ก ดนตรีมีความจำเป็นมากสำหรับเด็กเล็ก เด็กมีความสนใจ ดนตรีมาตั้งแต่เล็ก ๆ จะสังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงความพอใจที่พ่อแม่ร้องเพลงกล่อม การแสดงท่าทางเหมือนท่ารำประกอบการร้องเพลงของพ่อ แม่ หรือพี่เลี้ยง เด็กเล็กเข้าใจในสิ่งเหล่านั้น เด็กเกิดความอบอุ่นที่ถูกร้องเพลงกล่อมให้นอน ดังนั้นการสอนดนตรีให้เด็กเล็กนั้นไม่จำเป็น จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความพร้อม ครูควรจัดกิจกรรม ดนตรี หรือสอนดนตรีให้เด็กได้เลย เพียงแต่คำนึงถึงระดับหรือวัยของเด็กเท่านั้น เช่น เด็กแรกเรียน (อายุ 4-5 ปี) ดนตรีสำหรับเด็กวัยนี้ควรจะเป็นดนตรีที่เกี่ยวกับการเคาะจังหวะ ร้องเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ ท่าทางประกอบการร้องเพลงก็ควรจะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกินไป

7. ดนตรีสำหรับเด็กที่ขาดความสนใจ จะพบว่าเด็กบางกลุ่มที่ไม่ชอบดนตรี ไม่เห็นคุณค่าของดนตรี อาจเกิดจากระบบประสาทด้านอารมณ์ และรวมถึงเด็กที่ไม่รู้ว่าจะเรียนดนตรี ไปทำไม ส่วนใหญ่แล้วเด็กพวกนี้เป็นเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความทะเยอทะยาน ไม่ทราบจุดมุ่งหมาย เลยทำตัวเฉย ๆ ไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น ครูที่สอนดนตรีจะต้องหาวิธีการอธิบายให้เด็กเหล่านั้นเข้าใจและยอมรับว่าดนตรีเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า โดยครูอาจจะเล่าประวัตินักดนตรีที่ ประสบผลสำเร็จในชีวิตให้เด็กฟัง ครูอาจจะพาเด็กไปดูดนตรีฟังเพลง นอกจากนี้ครูอาจจะหาเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ให้เด็กพวกนี้เล่น และสอนการเล่นดนตรีครูต้องให้อิสระในการเล่น เพราะอาจจะมีดนตรีบางอย่างที่เด็กชอบหรืออาจจะมีเพลงบางชนิดที่เกี่ยวกับชีวิตของเขา ครูต้องคอยสังเกต พฤติกรรมตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด เมื่อพบว่าเด็กคนใดเกิดความสนใจดนตรี ครูควรจะชี้เอาโอกาส นั้นสอนดนตรีให้เด็กเหล่านั้นได้เลย

8. ดนตรีสำหรับเด็กพิการ ในโรงเรียนมักจะพบว่าเด็กที่พิการอยู่บ้าง เด็กพวกนี้ครู ควรจะเอาใจใส่ให้มาก สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ครูควรกระทำคือการทำให้ง่าย ครูไม่ควรมองข้ามเด็ก เหล่านี้ไป เด็กพิการที่พบในโรงเรียนส่วนมากได้แก่

- 8.1 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการพูด
- 8.2 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะในการเคลื่อนไหว
- 8.3 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัว
- 8.4 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความคิดและจินตนาการ
- 8.5 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับสายตา
- 8.6 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน
- 8.7 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรักษาหรือรักของต่าง ๆ
- 8.8 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความซาบซึ้ง
- 8.9 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับความสามารถ

8.10 เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับระดับความสมหวัง

เด็กพิการเหล่านี้จะต้องให้ออกโอกาสในการแสดงออก การแสดงออกนั้นอาจจะแตกต่างจากบุคคลอื่น แต่เด็กก็จะเกิดความภาคภูมิใจ ครูต้องส่งเสริมดนตรีสำหรับเด็กพิการให้สูงขึ้น เมื่อเด็กพิการสามารถเล่นดนตรีได้และเล่นได้ดีเยี่ยมเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และสังคม

9. การศึกษาดนตรีในปัจจุบัน

การดนตรีในปัจจุบันได้วิวัฒนาการขึ้นมาจัดได้ว่าเป็นยุคที่เจริญสูงสุด เมื่อดนตรีเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน จะทำให้ครูที่ขาดความสนใจ หรือไม่เข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีปัจจุบัน เกิดปัญหาในด้านการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เนื่องจากการดนตรีปัจจุบันนี้เน้นเกี่ยวกับจังหวะ ทำนอง การประสานเสียง รูปแบบเพลง คุณภาพเสียง องค์ประกอบของเสียง และลีลาเพลง ครูที่สอนดนตรีจำเป็นต้องศึกษากับสิ่งดังกล่าวอย่างกว้างขวางและเข้าใจจริง ๆ

10. การวัดผลดนตรี การวัดผลเป็นสิ่งที่สำคัญในการดนตรีเพราะจะทำให้ครูทราบผลถึงการเรียนการสอน ทราบข้อบกพร่องและจะได้หาวิธีการที่เหมาะสมต่อไป เมื่อครูทำการวัดผลก็จะทราบได้ว่าเด็กคนใดสามารถเล่นดนตรีอะไรได้หรืออย่างไร ความรู้พื้นฐานทางดนตรีเด็กนำมาใช้มากน้อยเพียงใด ทักษะอะไรที่เด็กนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เด็กมีความรู้สึกในคุณค่าอย่างไร ส่วนใหญ่การวัดผลการเรียนดนตรีนั้นจะกระทำโดยการซักถาม การสังเกตพฤติกรรม ความสนใจของเด็ก

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการสอนดนตรี

หลักการสอนดนตรีโดยทั่วไป (วิมลศรี อุปรมัย, 2527)

การสอนดนตรีเป็นวิชาประเภททักษะะนั้นในการสอนจึงจำเป็นต้องหาทักษะให้นักเรียนได้ฝึกฝนควบคู่ไปกับการวางพื้นฐานความเข้าใจในทางทฤษฎี การสอนต้องอาศัยเวลาในการฝึกสอน การได้แบบอย่างการวางแผนการสอนที่ดี การใช้วิธีการเทคนิคการสอนที่ดีการสอนดนตรีต้องใช้ทักษะทั้ง 4 อย่าง คือ ฟัง พูดย่อ อ่าน และเขียน ฉะนั้นหลักการสอนจึงต้องเน้น 4 ด้านไปพร้อม ๆ กัน จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของวิชาดนตรีโดยทั่วไป

1. ให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาดนตรี เพื่อเป็นสื่อในการติดต่อและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมทั้งด้านทฤษฎีเบื้องต้นและการปฏิบัติง่าย ๆ
2. ให้ความเข้าใจเรื่องดนตรีทั้งประเภทจังหวะและทำนอง
3. ให้ความเพลิดเพลินจากการเล่นกิจกรรมจังหวะดนตรี
4. ใ้ใช้วิชาดนตรีเป็นเครื่องมือสำหรับปฏิบัติตามเกณฑ์ คิดหาเหตุผลปลูกฝังการใช้ดุลยพินิจ
5. ให้นักเรียนเข้าใจว่าดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของสังคม
6. ใ้รู้รสไพเราะของบทเพลง

การสอนดนตรีกับทักษะ 4 ประการ

1. การสอนการฟังและความมุ่งหมาย
 - 1.1 ฝึกใ้มีมารยาทในการฟังดนตรี
 - 1.2 ฝึกหัดใ้มีความเข้าใจฟังและพิจารณาข้อความจากบทเพลง
 - 1.3 เข้าใจความหมายและขั้นตอนในการฟังดนตรี
 - 1.4 ใ้มีความพอใจในการฟังดนตรี
 - 1.5 ใ้สามารถเก็บใจความหรือสาระสำคัญการฟัง นำไปใ้ใ้เป็นประโยชน์และปรับปรุงบุคลิกภาพ
 - 1.6 ใ้สามารถฟังและแยกเสียงดนตรี
 - 1.7 ใ้รู้จักฟังเพลงและเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรี เพื่อปลูกฝังค่านิยมใ้ตนเองและสังคม
2. การสอนการพูด ปฏิบัติจังหวะ และความมุ่งหมาย
 - 2.1 ใ้กล้าพูดและกล้าแสดงออกเกี่ยวกับเพลงและดนตรี
 - 2.2 ใ้สามารถใช้คำพูดใ้ถูกต้องชัดเจน โดยยกตัวอย่างเรื่องเพลงและดนตรีที่แสดงผ่านสื่อต่าง ๆ มาอภิปราย
 - 2.3 อภิปรายเรื่องเพลงที่กำลังนิยมใ้คนอื่นเข้าใจ
 - 2.4 ฝึกมารยาทในการพูด เกี่ยวกับความรู้ทางด้านดนตรีเช่นการเข้าฟัง ดนตรีควรปฏิบัติอย่างไร

2.5 ให้รู้จักจับจุดน่าสนใจและแสดงการปฏิบัติจริง ๆ ในการพูดนั้น ๆ ด้วย เช่น ในโอกาสที่เพลงสำคัญบรรเลงควรปฏิบัติอย่างไร

2.6 ให้รู้จักใช้คำพูดที่เหมาะสมเกี่ยวกับฐานะตำแหน่ง ของบุคคลที่มีผลงานทางดนตรีแต่ละท่าน

2.7 สามารถนำความรู้ทางดนตรีมาปฏิบัติกับชีวิตประจำวัน

2.8 ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม โดยใช้กิจกรรมทางดนตรี

3. การอ่านและจุดมุ่งหมาย

การสอนการอ่านจะเริ่มได้ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อม เพราะเป็นผลงานที่เด็กจะต้องผ่านขบวนการการรับรู้หลาย ๆ อย่างออกมาเป็น การอ่านเป็น การอ่านเมื่อยังเด็กยังอ่านตัวโน้ตไม่ถูกนั้นมีปัญหามาก ดังนั้นควรทำให้เด็กคุ้นเคยกับห้องเรียน โรงเรียน และครุรวมทั้งเพื่อร่วมชั้น เพลงและดนตรีจะเป็นเพื่อนที่ดีของเด็ก ควรมีการฝึกระเบียบวินัยควบคู่ไปกับการร้องเพลง โดยสรรหาบทเพลงที่เน้นกิจกรรมร่วมของกลุ่ม

3.1 กิจกรรมและการดำเนินการสอน

การสอนการอ่านมีกระบวนการที่ซับซ้อนมาก ฉะนั้นครูควรวางแผนงานโครงการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้าง ซึ่งพิจารณาจากข้อต่อไปนี้

3.1.1 ทำความรู้จักเก็บเด็กแต่ละคน และเพลงที่เด็กชอบบอกชื่อเพลง หรือให้เด็กร้องเพลงบางวรรค

3.1.2 ให้เด็กรู้จักชื่อเพลงของตนเองและเขียนชื่อติดไว้กับสิ่งของ เพื่อให้เพื่อนอ่านได้

3.1.3 ให้เด็กได้เล่นร่วมกัน โดยการเล่นที่มีลักษณะเป็นเกมส์

3.1.4 ให้เด็กร้องเพลงที่รู้จักทักทายกัน เช่น เพลงสวัสดี

3.1.5 ให้เด็กรับความสุขจากการฟังนิทานและร้องเพลง

3.2 การสอนการอ่านเมื่อเด็กอ่านตัวโน้ตไม่ออก

3.2.1 ให้อ่านชื่อตัวโน้ตขั้นพื้นฐานให้ถูกต้อง

3.2.2 ฝึกให้อ่านได้ชัดเจน

3.2.3 ให้อ่านเป็นเสียงพูดธรรมดาและปฏิบัติตามหลักการต่อไป

3.2.4 ให้อ่านได้ถูกต้องตามระดับเสียงดนตรี ของจังหวะ

3.3 กิจกรรมและการดำเนินการอ่านออกเสียง

- 3.3.1 ฟีกหัดการอ่านโน้ตขั้นสูง
- 3.3.2 ฟีกอ่านสลับชื่อตัวโน้ตตามสาขกลของบันไดเสียง
- 3.3.3 ฟีกหัดเคาะจังหวะ
- 3.3.4 ช่วยกันรวบรวมเรื่อง ชาก ๆ ในการเรียนทฤษฎีดนตรีสากล
- 3.3.5 ช่วยกันหาเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับเสียงเพลงและดนตรี

3.4 กิจกรรมการอ่านในใจ เพื่อฝึกฝนตนเอง มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 3.4.1 เพื่อให้เข้าใจข้อความที่อ่านได้ดี
- 3.4.2 ปลุกฝึงนิสัยที่ดีในการอ่าน
- 3.4.3 ให้มีความรัก ความสนใจในการอ่านอย่างพินิจพิจารณา
- 3.4.4 ให้มีความรอบคอบในการอ่านเครื่องหมายทางดนตรี
- 3.4.5 ส่งเสริมการอ่านโน้ตให้รวดเร็วและถูกต้อง

3.5 กิจกรรมและการดำเนินการสอน

การสอนการอ่านโดยเฉพาะทางดนตรี ต้องฝึกให้อ่านโน้ตได้ ฉะนั้นการอ่านโน้ตในครั้งแรก ๆ ไม่ควรยึดหลักการด้านทฤษฎีมากเกินไป วิธีการหลักเล็งการอ่านโน้ตที่น่าเบื่อหน่าย คือการให้อ่านสัมพันธ์กับการฟัง การฟังก็จะต้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติ การปฏิบัติอาจจะกระทำได้ โดยการให้ปฏิบัติตามคำสั่งและการออกคำสั่งเกี่ยวกับตัวโน้ต และกิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรี ให้ตอบคำถามในการอ่านลักษณะตัวโน้ตเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

4. การสอนเขียนตัวโน้ตและจุดมุ่งหมาย

4.1 ฝึกทักษะการเขียนตัวโน้ต และบรรทัดห้าเส้น ญญแจประจำหลัก เครื่องหมายหยุด และเส้นกันห้อง

4.2 การสอนปฏิบัติจากข้อความที่นักเรียนเขียนส่งมา เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยให้เด็กมีโอกาสทราบและเตรียมตัว

4.3 ฝีกมารยาทและวินัยในตนเอง โดยการผลัดเปลี่ยนกันตรวจงานของเพื่อน ๆ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงานตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ
2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาและ เสริมสร้าง สุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน และเลือกแนวทางแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับข้อจำกัดต่าง ๆ
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตนเอง
5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน
6. มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน และมีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดและความสนใจของตนเอง
7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสริมแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตน ตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชนตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจ
2. จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง และสามารถแสวงหา

แนวทางในการพัฒนาตนเอง

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเต็มความสามารถ และได้มีโอกาสหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ
4. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างถูกต้อง
5. ในการจัดการเรียนการสอน ให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดย เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล และกระบวนการกลุ่ม
6. ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดในการสร้างสรรค์งาน
7. ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
8. ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย
9. ในการจัดการเรียนการสอน ให้คำนึงถึงความต่อเนื่องกับหลักสูตรประถมศึกษาด้วย

แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2540: 157-160) กล่าวถึงแนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษาว่า ระดับมัธยมศึกษาจัดเป็นระดับการศึกษาที่เริ่มพัฒนาความสามารถด้านดนตรีในระดับกลาง ซึ่งมีความลึกซึ้งในเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้นกว่าในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถด้านดนตรีของผู้เรียนในการศึกษาดนตรีขั้นอุดมศึกษาต่อไป นอกเหนือจากการศึกษาเป็นวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการเรียนเพื่อจุดมุ่งหมายใด ผู้เรียนควรได้สัมผัสกับดนตรีที่มีคุณค่าเพื่อพัฒนาความซาบซึ้งในสุนทรียรสของดนตรี

1. ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี

การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและต่อเนื่องกับระดับประถมศึกษา ควรคำนึงถึงสิ่งบางประการ ดังนี้

1.1 กิจกรรมดนตรีควรมีหลายรูปแบบ ทั้งผู้สอนสอนเอง และผู้เรียนเรียนรู้เอง โดยการทำรายงาน ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติในสิ่งที่ตนชอบได้อย่างแท้จริง และผู้เรียนในวัยนี้ก็มีความสามารถปฏิบัติได้แล้ว

1.2 ผู้เรียนที่สนใจวิชาดนตรีควรมีโอกาสได้ศึกษาวิชาทักษะหรือด้านทฤษฎีดนตรีด้วย ซึ่งจัดเป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาดนตรีต่อไปในระดับอุดมศึกษาต่อไป

1.3 กิจกรรมพิเศษจัดเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนที่มีความสนใจเข้าร่วม เพื่อช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถด้านดนตรีให้ก้าวหน้า กิจกรรมพิเศษสามารถจัดได้ในรูปของชมรมดนตรีในลักษณะต่าง ๆ ได้

1.4 ผู้สอนควรส่งเสริมผู้ที่มีความถนัดดนตรีให้มีโอกาสศึกษาดนตรีเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อสร้างนักดนตรีที่มีคุณภาพเหนือนักดนตรีระดับศิลปินเดี่ยวในวงการดนตรี

1.5 ผู้เรียนควรมีโอกาสเรียนรู้ดนตรีของสังคมต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อให้เป็นผู้ที่มีหูตากว้างไกล มีความเข้าใจสไตล์ศิลปะของประเทศอื่น ๆ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาดนตรีเป็นอย่างดีได้อีกทางหนึ่ง

2. จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมดนตรี

2.1 พัฒนาสาระดนตรีทั้งในด้านเนื้อหาและทักษะดนตรีในระดับกลาง และระดับสูงสำหรับผู้เรียนบางคน

2.2 พัฒนาการฟังซึ่งเป็นทักษะที่นำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี โดยเฉพาะการสอนดนตรีซึ่งเป็นวิชาบังคับ เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่มิได้มุ่งหวังศึกษาดนตรีเพื่อเป็นวิชาชีพ ผู้เรียนเหล่านี้จะเป็นผู้ฟังที่ดีต่อไปได้ ถ้ากิจกรรมในระดับมัธยมศึกษามุ่งพัฒนาทักษะการฟังอย่างถูกต้อง

2.3 พัฒนาทักษะการร้องเพลง ในลักษณะของดนตรีที่เป็นวิชาทั่วไปนั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสพัฒนาทักษะการร้องเพลงให้อยู่ในระดับที่สามารถร้องเพลงได้โดยไม่คิดพียง ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ และเป็นทักษะที่ทุกคนควรมีโอกาสได้ปฏิบัติด้วย และโดยทักษะการร้องเพลงที่ถูกต้องเช่นนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

2.4 พัฒนาทักษะการเล่นซึ่งเป็นทักษะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอกต่อไปในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้เรียนควรมีทักษะด้านการอ่าน และทฤษฎีดนตรีควบคู่ไปด้วย

2.5 เป็นวิถีทางในการแสดงออกของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ผู้เรียนในวัยนี้มีพลังงานเหลือเฟือเพราะอยู่ในวัยของการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีกิจกรรมดนตรีพิเศษนอกเวลาเรียนช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้พลังงานที่ตนมีอยู่ออกมาในทางที่ถูกที่ควร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในวัยนี้อย่างมาก เพราะทำให้ผู้เรียนไม่หันเหไปกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่มีขอบได้

3. เนื้อหาในการกิจกรรมดนตรี

เนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา กล่าวได้ว่าเป็นเนื้อหาที่ลึกซึ้งมากพอสมควรเพราะผู้เรียนมีความสามารถรับรู้ในแนวคิดต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะผู้ศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอกนั้น ควรที่จะได้เรียนรู้ทักษะที่ตนเลือกอย่างลึกซึ้งถึงแก่นกับผู้สอนที่มี

ความชำนาญ ควบคู่ไปกับเนื้อหาด้านทฤษฎีแขนงต่าง ๆ เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจในโครงสร้างของดนตรี

สำหรับเนื้อหาของกิจกรรมดนตรีในวิชาทั่วไปนั้น ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเรียนรู้ทักษะดนตรีต่าง ๆ อย่างครบครันต่อจากระดับประถมศึกษา โดยสามารถเน้นทักษะการร้องและการอ่าน เพราะเป็นทักษะที่ทุกคนสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องลงทุนอะไร นอกเหนือจากนี้ ผู้เรียนควรมีโอกาสดูแลเครื่องดนตรีบางชนิด เช่น ขลุ่ย กีตาร์ หรือเครื่องดีต่าง ๆ ในด้านองค์ประกอบดนตรี ผู้เรียนควรเรียนรู้แนวคิดในเรื่อง จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน สีสันทัน รูปแบบ และลักษณะของเสียงควบคู่ไปโดยตลอด โดยให้ผู้เรียนสัมผัสกับดนตรีของชนชาติต่าง ๆ ทั่วโลกด้วย ทั้งนี้เป็นการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย

กิจกรรมที่ดนตรีไปรวมกับศิลปะแขนงอื่น เช่น การแสดงละคร เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะผู้เรียนในวัยนี้ชอบสร้างสรรค์ และแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ การนำดนตรีไปรวมกับศิลปะการแสดงช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตของการแสดงออกให้กว้างออกไป ซึ่งเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนเรียนรู้ จัดเป็นการจูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีและศิลปะการแสดงได้เป็นอย่างดี การแสดงละครเพลงสามารถจัดออกมาในรูปแบบของชมรมการแสดงละคร หรือชมรมดนตรีได้ การนำละครเพลงหรือโอเปรามาแสดง หรือละครที่ผู้เรียนคิดสร้างขึ้นมานั้นล้วนเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ทั้งสิ้น

4. กิจกรรมการสอนดนตรี

กิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา ควรมีทั้งกิจกรรมในเชิงปฏิบัติและการบรรยาย ทั้งนี้ผู้เรียนอยู่ในวัยที่มีความพร้อมมีสมาธิในการฟังการบรรยาย และเนื้อหาดนตรีในระดับนี้ต้องอาศัยการเรียนโดยการบรรยายมากขึ้น เพื่อสร้างพื้นฐานและแนวคิดให้กว้างไกลออกไปได้ในระยะเวลาสั้น โดยการอธิบายของผู้สอน ในด้านทักษะผู้เรียนควรใช้เวลาในห้องเรียนในการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่เรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความแม่นยำถูกต้องในการเล่น ผู้สอนควรพัฒนาเทคนิควิธีเล่นหรือวิธีร้องของผู้เรียนให้ก้าวหน้าไปด้วย มิใช่มุ่งแต่การสอนให้เล่นแต่บทเพลงได้เพียงอย่างเดียว

ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในการศึกษาดนตรีในลักษณะของวิชาทั่วไป ซึ่งผู้เรียนควรมีโอกาสค้นคว้าจัดทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้สอนสั่งเพื่อความรู้อันแตกฉาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลศึกษาทำความเข้าใจและนำเสนอเนื้อหาสาระตามความคิดของตนเอง ซึ่งเป็นการปลูกฝังความคิดในเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการต้องการของผู้เรียนในวัยนี้อย่างมากในอันที่จะเป็นอิสระในการคิดการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

โดยสรุป แนวการจัดกิจกรรมดนตรีในระดับมัธยมศึกษา ควรแบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้เรียนที่ต้องการศึกษาดนตรีเป็นวิชาเอก และสำหรับผู้เรียนที่เรียนวิชาดนตรีเป็นวิชาทั่วไป สำหรับกิจกรรมดนตรีในลักษณะแรก ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ศึกษาฝึกฝนทักษะดนตรีตามความถนัดควบคู่ไปกับการเรียนทฤษฎีในแขนงต่าง ๆ ในลักษณะที่ผู้เรียนควรมีโอกาสศึกษาดนตรีในลักษณะของผู้ฟังดนตรีที่ดี มีโอกาสเรียนรู้สาระดนตรีพอเพียงกับระดับความสามารถของแต่ละคน นอกจากนี้กิจกรรมนอกห้องเรียนในรูปแบบของชมรมต่าง ๆ ทางดนตรีและการละครเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในวัยนี้เช่นกัน

จุดประสงค์รายวิชาศิลปศึกษา (ดนตรี)

1. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ
2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย และรู้จักรักษาเพื่อเป็นมรดกสืบต่อไป
3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม
7. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง

โครงสร้างวิชาบังคับ

วิชาบังคับแกน

ระดับ	วิชา	จำนวน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ศ 101 ศิลปะกับชีวิต1	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
	ศ 102 ศิลปะกับชีวิต2	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ศ 203 ศิลปะกับชีวิต3	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
	ศ 204 ศิลปะกับชีวิต4	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	ศ 305 ศิลปะกับชีวิต5	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
	ศ 306 ศิลปะกับชีวิต6	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

วิรุณ ตั้งเจริญและวชิระ อินทร์อุดม (2525: 177 - 178) กล่าวถึงจุดประสงค์เฉพาะของวิชาดนตรีศึกษาว่า การสอนวิชาดนตรีศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้ความรู้ทั้งในภาควิชาการและอาชีพที่เหมาะสมกับวัย เป็นการสำรวจความต้องการ ความสนใจ ความถนัด เพื่อให้ นักเรียนได้เข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยให้ผู้เรียนเรียนตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง เน้นทางด้าน การสร้างพฤติกรรม ได้เลือกคุณธรรม ให้มีสุนทรียะและลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ ตลอดจนกล้าแสดงออกด้วยมือ ตา ความคิด มีความสามารถทางศิลปะ และการสร้างสรรค์ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สติปัญญาและอารมณ์ เป็นการส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สนใจมีความถนัดทางด้านดนตรีได้เลือกเรียนในสาขาวิชานี้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปหรือเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

จุดมุ่งหมายของคู่มือครู

1. เพื่อช่วยให้ครูสามารถสอนวิชาดนตรีสากลได้ถูกต้องตามหลักสูตรและเนื้อหา รายละเอียดในหนังสือเรียนศิลปะศึกษา (ศิลปะกับชีวิต) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจและสามารถสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนได้
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการสอน เทคนิคการสอน ตัวอย่างแผนการสอนและหลักการประเมินผลการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง: 2533)

คุณสมบัติของครูผู้สอนดนตรี

1. รู้หลักการนำเสนอและสามารถกระตุ้นให้นักเรียนฟังดนตรีด้วยความเข้าใจ มีความละเอียดถี่ถ้วน จากเพลงและดนตรีลักษณะต่าง ๆ
2. มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเภทของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท คือ เครื่องดนตรีกระแทบ เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง เครื่องสาย คีย์บอร์ดและเครื่องดนตรีประเภทใช้ไฟฟ้า
3. สามารถแสดงสาธิตและสอนปฏิบัติเครื่องดนตรีขลุ่ยรีคอร์ดเดอร์ และหรือ เมโลเดียนในระดับพื้นฐานได้ มีจิตวิทยาสูงใจให้นักเรียนรู้หลักการเล่นที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย นอกจากนี้ทำงานเป็นทีมและเรียนเพื่อความชื่นชมแล้ว

4. รู้หลักทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น เพลงที่มีความยาวไม่มาก เน้นเฉพาะท่วงทำนอง บันไดเสียงแบบฝึกหัดและบทเพลงบรรเลงอยู่ในคีย์เมเจอร์และไมเนอร์ไม่เกิน 1 ชาร์ป และ 1 แฟลต และกำหนดการเรียนและปฏิบัติจากเครื่องหมายกำหนดจังหวะธรรมดา 4/4 , 3/4 , 2/4
5. มีความสามารถสอนให้นักเรียน ฟัง อ่าน ร้องตัวโน้ต และเขียนบันทึกตัวโน้ตดนตรีสากลได้
6. มีความรู้การอำนวยเพลงเบื้องต้น
7. เป็นผู้รักการค้นคว้าหาความรู้ทางวิชาการดนตรีและดนตรีเพื่อความบันเทิงอยู่เสมอ โดยติดตามค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ที่เป็นวารสาร เทปเพลง วีดีโอ หนังสือ ตำราเรียน หนังสือพิมพ์ ราชวัน เรื่องราวดนตรีที่เกี่ยวกับนักร้อง นักดนตรี
8. เป็นผู้มีมารยาทและแต่งกายสุภาพทั้งในเวลาขณะทำการสอน และพานักเรียนไปชมการแสดงนอกสถานที่

ตัวอย่างแผนการสอน

<p>แผนการสอน วิชาศิลปะ (ดนตรี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2</p>	<p>การบรรเลงดนตรีจากโน้ตดนตรีสากลในแบบฝึกหัด ศ 203 - ศ 204 ศิลปะกับชีวิต 3 - 4 เวลาเรียน 1 - 2 คาบ</p>
--	--

1. สาระสำคัญ การบรรเลงดนตรีจากโน้ตดนตรีสากล จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะด้านการอ่านและบรรเลงประสานเสียงได้ด้วยความสามารถและเข้าใจ
2. จุดประสงค์ปลายทาง นักเรียนสามารถเรียนรู้โน้ตดนตรีสากลเบื้องต้น ได้จากการปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล ด้วยความสามารถและความเข้าใจ
3. จุดประสงค์นำทาง
 - 3.1 นักเรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ถูกต้อง
 - 3.2 นักเรียนสามารถอ่านโน้ตพร้อมกับการปฏิบัติเครื่องดนตรี ได้ถูกต้องตามจังหวะ ทำนองเพลง และประสานเสียงได้
 - 3.3 นักเรียนปฏิบัติพร้อมกันด้วยความพร้อมเพียง
4. กิจกรรมการเรียนการสอน

- 4.1 ครูเปิดเทปที่มีการบันทึกการบรรเลงดนตรี หรือ ร้องออกเสียงจากแบบฝึกหัด ให้นักเรียนทั้งชั้นฟัง 1-2 เที้ยว
- 4.2 ให้นักเรียนหัดนับหรือเคาะจังหวะดนตรีในแบบฝึกหัด
- 4.3 ครูนำเสนอแผนภูมิโน้ตดนตรีสากล จากแบบฝึกหัดเพลงและกิจกรรมบนกระดานดำ สไลด์หรือแผ่นใส เพื่อให้นักเรียนได้เห็นอย่างชัดเจน
- 4.4 ครูอธิบายชื่อโน้ต คำตัวโน้ต ความหมายของเครื่องหมายทางดนตรี เป็นการทบทวนก่อน
- 4.5 นักเรียนหัดอ่านออกเสียงตามทำนองในแต่ละหัวข้อ
- 4.6 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามความถนัดหรือความสนใจ เพื่อเล่นปฏิบัติเครื่องดนตรี ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ เมโลเดียน เสียงดนตรีสากลอื่น ๆ หรือตามเสียงร้องของแต่ละคน
- 4.7 ฝึกหัดปฏิบัติให้ครบทุกกลุ่มและทบทวน
5. สื่อและอุปกรณ์
 - 5.1 เครื่องดนตรีสากลประจำตัวของครู 2 เครื่อง
 - 5.2 เครื่องดนตรีสากลประจำตัวของนักเรียน ซึ่งอาจจะประกอบด้วย ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ เมโลเดียน กีตาร์ และอื่น ๆ คนละเครื่อง
 - 5.3 แผ่นภาพ แผ่นโปสเตอร์ สไลด์ หรือกระดานดำที่มีโน้ตแบบฝึกหัดจากหนังสือเรียน
 - 5.4 หนังสือแบบเรียน
 - 5.5 เครื่องเล่นเทปบันทึกเสียง
6. การประเมินผล
 - 6.1 สังเกตพฤติกรรมการสนใจเรียนของนักเรียนแต่ละคน
 - 6.2 ความสามารถในการบอกชื่อตัวโน้ต คำตัวโน้ต และจังหวะการนับของตัวโน้ต
 - 6.3 เทคนิคการปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือการขับร้อง
 - 6.4 ความมานะอดทน การควบคุมอารมณ์ในขณะที่ปฏิบัติเครื่องดนตรีและบรรเลงประสานเสียง
 - 6.5 เสียงและอารมณ์ดนตรีที่แสดงออก
 - 6.6 ความพร้อมเพรียงในการบรรเลงประสานเสียงเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ
7. กิจกรรมเสนอแนะ

7.1 ทบทวนแบบฝึกหัด โดยไม่ต้องอาศัยโน้ตดนตรี แต่เกิดขึ้นจากความจำที่อ่านโน้ตดนตรีอยู่บ่อยครั้ง

7.2 ศึกษาและปฏิบัติแบบฝึกหัดต่อไปในหนังสือเรียน

7.3 ศึกษาและปฏิบัติจากแบบฝึกหัดหรือบทเพลงอื่น ๆ ที่มีระดับ เนื้อหาทฤษฎีโน้ตและเทคนิคการปฏิบัติเครื่องดนตรีใกล้เคียงกัน

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ความมีวินัยในตนเอง ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนรับผิดชอบงานในหน้าที่ต่างกัน เช่น กลุ่มหนึ่งร้อง กลุ่มหนึ่งทำจังหวะ กลุ่มหนึ่งทำทำประกอบ
2. การรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ควรแยกเด็กเป็น 2 กลุ่ม ในการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม ให้กลุ่มที่มีความพร้อมเป็นผู้นำ และกลุ่มที่ยังไม่พร้อมเป็นผู้ตาม
3. รู้จักคุณค่าชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ปลุกฝังโดยการเล่านิทานเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม บทร้องในวรรณคดีมีรูปภาพ นิทาน และสอนร้องเพลงประกอบทำทางต่าง ๆ
4. ความร่วมมือในการทำงาน ให้เด็กช่วยเหลือกิจกรรมซึ่งกันและกันในด้านดนตรีจะสามารถปฏิบัติได้มาก
5. การมีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส ครูหาอุปกรณ์ รูปภาพ นิทาน และสอนร้องเพลงประกอบทำทางต่าง ๆ
6. ความสามัคคี ให้นักเรียนนำเศษวัสดุเหลือใช้ง่าย ๆ ที่ทำได้ มาประกอบทำเครื่องมือเคาะจังหวะ หรือจัดกลุ่มเล่นเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นให้สัมพันธ์กัน
7. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง จัดกิจกรรมให้เด็กแสดงออกต่าง ๆ หน้าชั้นเรียน หรือให้เป็นผู้นำกลุ่มในการแสดง
8. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้เด็กช่วยเหลือในการแบ่งเครื่องดนตรีหรือการแลกเปลี่ยนกัน ในระหว่างกิจกรรม
9. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม เล่านิทานที่มีคติสอนใจ และให้ร้องเพลงที่ส่งเสริมด้านศีลธรรมเกี่ยวกับความดีความชั่ว
10. การยอมรับความคิดและความสามารถของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล จัดกิจกรรมให้เด็กยอมรับการแสดงออก ความคิดเห็น ความสามารถของผู้อื่น เช่น เวลาแสดงแบบเลียนเสียงหรือทำทางของสัตว์

11. ความมีน้ำใจเป็นคุณธรรม ให้นักเรียนรู้จักตัดสินการแสดงออกของเพื่อนอย่างยุติธรรม เช่น ช่วยกันตัดสินการประกวดร้องเพลงต่าง ๆ
12. ความสามารถในการอยู่ร่วมกัน ให้นักเรียนร่วมกันแสดงออกทางการร้องรำ ทำจังหวะ
13. รู้จักแสดงออกทางศิลปะ ฝึกให้เด็กหัดร้องเพลงไทยเดิมง่าย ๆ เหมาะสมกับวัย หรือร่ายต่าง ๆ

ในกรณีสื่อการสอนวิชาดนตรีนั้น วิรัช ชูสูงเนิน (2521 ; 18-19) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาดนตรีว่า

สื่อการสอนที่ควรจัดหาเพื่อประกอบการศึกษาดนตรี หมายถึง อุปกรณ์ทุกชนิดที่ครูนำมาช่วยในการสอน เพื่อให้การสอนนั้น ๆ ได้ผลดี คุณค่าของสื่อการสอนแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกันโดยทั่วไปมีดังนี้

1. เป็นศูนย์รวมความสนใจ
2. ช่วยทำให้บทเรียนเป็นที่น่าสนใจ
3. ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวาง
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ร่วมกัน
5. ทำให้สิ่งที่เข้าใจยากเข้าใจได้ง่ายขึ้น
6. ทำให้ใช้เวลาในการสอนน้อยลง
7. สามารถแสดงความหมายของสัญลักษณ์ หรือคำศัพท์ต่าง ๆ ทางดนตรี เช่น ซ้ำ เร็ว ดัง เบา โดยการดูโน้ตเพลงและฟังเสียงเพลงประกอบ

การที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์ต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของวัสดุนั้นอย่างลึกซึ้งและต้องรู้จักใช้ให้ถูกวิธี เหมาะสมกับเนื้อหา ครูมีทักษะในการใช้มากเท่าใด การเรียนการสอนก็จะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์มากเท่านั้น การใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนดนตรีศึกษาโดยทั่วไปแล้วมีหลักเกณฑ์ ที่ถือปฏิบัติได้ดังนี้

1. การวางแผน หมายถึง การวางแผนการสอน ตั้งแต่การศึกษาเนื้อหา วัตถุประสงค์ กำหนดวัสดุอุปกรณ์ และกำหนดแนวทางการประเมินผล
2. การเลือกวัสดุประกอบการสอน หมายถึง การเลือกพิจารณาวัสดุประกอบการสอนที่หาได้ง่ายแต่ใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนต้องเลือกวัสดุประกอบการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและพื้นฐานภูมิความรู้ของนักเรียนโดยส่วนรวมด้วย

3. การเตรียมตัวครู เมื่อกำหนดวัสดุที่ใช้ประกอบการสอนแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องทดลองและฝึกฝนการใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนนั้น ๆ ให้เกิดความชำนาญ จึงจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความเพลิดเพลินและน่าสนใจ

4. การแสดงวัสดุ การสอนจะบังเกิดผลดีได้เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ การแสดงวัสดุและการดำเนินการสอนจึงควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม โดยมีครูเป็นผู้แนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้กิจกรรมระหว่างครู - นักเรียน ดำเนินไปตามแผนการสอนที่วางไว้โดยราบรื่น

5. การประเมินผล เป็นกระบวนการที่ทำให้ครูได้ทราบว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ การใช้วัสดุประกอบการสอนได้ผลตามเป้าหมายหรือไม่ จะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไร ซึ่งการประเมินผลการสอนดนตรีศึกษาอาจจะกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การแสดงจริง การเขียนรายงานหรือการทดสอบ เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว การใช้วัสดุประกอบการสอนดนตรีศึกษาของครูนั้น มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเป็นบทนำ
2. เพื่ออธิบายหรือเน้นบทเรียน
3. เพื่อขยายประสบการณ์ และความรู้ในส่วนที่สัมพันธ์กันให้กว้างขวางขึ้น
4. เพื่อสรุปเนื้อหาในบทเรียนนั้น ๆ วิรุณ ตั้งเจริญ และวชิระ อินทร์อุดม

(2525: 220)

หลักการเลือกสื่อการสอน วิรุณ ตั้งเจริญ (2521: 19) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเลือกสื่อการสอนไว้ดังนี้

1. วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต้องเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของเด็ก
2. วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต้องตรงกับจุดมุ่งหมายของบทเรียน และจุดมุ่งหมายของครูที่จะสอนบทเรียนนั้น ๆ
3. วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต้องอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีสะดวกในการใช้
4. วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต้องตรงกับความเป็นจริง
5. วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นต้องตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียนที่ต้องการอยาก رؤ้อยากเห็น

วิรุณ ตั้งเจริญ และวชิระ อินทร์อุดม (2525: 221) ได้แบ่งอุปกรณ์การสอนดนตรีศึกษาไว้เป็น 4 ประเภทคือ

1. อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพนิ่งทึบแสง เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องฉายฟิล์มลูป อุปกรณ์การสอนดนตรีศึกษาเหล่านี้ เป็นอุปกรณ์ที่ต้องฉายเพื่อให้เป็นภาพไปปรากฏบนจอหรือฉาก ไม่ว่าจะเป็นภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว
2. อุปกรณ์ประเภทเครื่องเสียง หมายถึง อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดเสียงหรือขยายสัญญาณ จากต้นกำเนิดเสียง ตลอดจนการบันทึกเสียง และก่อให้เกิดเสียงซ้ำ เสียงเดิม เช่น เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องขยายเสียง
3. โทรทัศน์ หมายถึงอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดภาพและเสียงโดยไม่ต้องฉาย ได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องบันทึกภาพโทรทัศน์ และระบบโทรทัศน์วงจรปิด
4. อุปกรณ์ประเภทของจริง หมายถึง อุปกรณ์ที่เป็นจริง และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบฉาก ได้แก่เครื่องดนตรี วัสดุประกอบฉาก

พิชัย ปรัชญาสุนทร (2529: 60-61) ได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่อพิชิตอุปสรรคทางดนตรีศึกษาไว้ดังนี้

1. ขณะฝึกซ้อมและแสดงดนตรี ต้องรู้สึกสบายทำใจให้สงบ มีสมาธิไม่มีอาการเกร็ง อวัยวะใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่เคร่งเครียดหรือรีบร้อน
2. จัดเวลาซ้อมให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวันของตนเอง การฝึกซ้อมต้องมีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. มีเวลาพักผ่อนเพียงพอในแต่ละวัน
4. สร้างสมาธิเพื่อการเรียนและการฝึกซ้อม สามารถคุมสภาพร่างกายและจิตใจอย่างรู้เท่าทันความรู้สึกและการเคลื่อนไหวของตนเองได้
5. ไม่เป็นคนติดยาเสพติด อันจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ จริงอยู่ผู้เสพติดในระยะแรก จะมีความรู้สึกกระดึบกระเจง สมองโปร่งโล่งดี คิดอะไรก็ไว แต่เมื่อถึงจุดที่ร่างกายเสื่อมแล้ว ผู้เสพติดก็จะสูญเสียความสามารถนี้ทันที
6. ศึกษาและเก็บข้อมูลทางดนตรีที่ได้มาตรฐานไว้ให้พอแก่การค้นคว้า เช่น พวกโน้ตเพลง ตำราวิชาการดนตรี แผ่นเสียงและเทปเพลง เป็นต้น สามารถจัดเก็บเป็นระบบนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. มีความตั้งใจมั่น อดทนและขยันขันแข็ง
8. ฝึกความซื่อตรงต่อผู้อื่นและตนเอง โดยเฉพาะเรื่องของเวลาที่ต้องฝึกจนซึมเข้าเป็นนิสัย การมีความตรงต่อเวลาเป็นวินัยข้อแรกที่สำคัญมากของผู้หวังความก้าวหน้าในด้าน การเรียนและการงาน

9. รู้จักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่คนทุกชั้นชน เพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์ของตนเองให้กว้างขวางทั่วทุกด้าน อันจะเป็นผลดีต่อการสร้างผลงานของผู้เรียนเอง
10. ฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ โดยเฉพาะบทเพลงที่เป็นเพชรน้ำหนึ่งของโลกที่นักปราชญ์ทางดนตรีได้บรรจงแต่งขึ้นอย่างพิถีพิถัน เต็มไปด้วยความตั้งใจสูง ไม่ใช่เป็นเพียงเหตุบังเอิญแต่งตามมีตามเกิด
11. รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ทางด้านการเรียนรู้อยู่เสมอตลอดเวลา รู้จักแยกแยะความบกพร่อง แสวงหาจุดดี เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ต่อไปในกาลข้างหน้า

แนวทางการประเมินผล

สำหรับการประเมินผลวิชาดนตรีสากล วิชาศิลปะกับชีวิต ควรยึดแนวทางดังนี้

1. ประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งบางหัวข้อก็อาจเป็นการประเมินรายบุคคล เช่น เทคนิคการเป่าลู่รีคอร์ดเดอร์ เป็นต้น แต่บางหัวข้อก็เป็นการประเมินกลุ่ม เช่น ความพร้อมเพรียงในการบรรเลงเพลงประสานเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ครูเสนอและต้องการวัดผล
2. กิจกรรมเรียนการสอนส่วนใหญ่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นการประเมินผลขณะนักเรียนกำลังเรียน มากกว่าการประเมินผลก่อนเรียนหรือหลังจากเรียนแล้ว
3. เกณฑ์ตัดสินเพื่อวัดผล จัดเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ คือ
 - 3.1 ความเข้าใจหรือการแสดงออกทางดนตรี 25 คะแนน
 - 3.2 เทคนิคการปฏิบัติเครื่องดนตรีหรือการขับร้อง 25 คะแนน
 - 3.3 ความร่วมมือกับครูหรือเพื่อนนักเรียน 25 คะแนน
 - 3.4 ความชื่นชมในผลงาน

จากเกณฑ์ทั้ง 4 หัวข้อ ครูผู้สอนสามารถปรับใช้ ให้นำหนักคะแนนตามหัวข้อที่สอนได้โดยยืดหยุ่นและเหมาะสม และเลือกคะแนนเป็นตัวเลขอื่น ๆ หรือเกรดตามคุณภาพ และลักษณะกิจกรรมก็ได้ เช่น

ดีที่สุด	ดี	ปานกลาง	พอใช้	ควรปรับปรุง
4	3	2	1	0
ก	ข	ค	ง	จ

ข้อควรคำนึง การประเมินผลการสอน ครูต้องทำทุกครั้งที่มีการจัดการเรียนการสอน ไม่ควรงดหรือเลื่อนการประเมินผลออกไป

วิมลศรี อุปรมย์ (2527: 303-304) กล่าวถึง ลักษณะนิสัยที่เด็กพึงได้รับควรเน้นให้เกิด ลักษณะนิสัยดังนี้

1. ความมีวินัยในตนเอง
2. การรู้จักเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
3. รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
4. ความร่วมมือในการทำงาน
5. มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส
6. ความสามัคคี
7. ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในตนเอง
8. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
9. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม
10. การยอมรับความสามารถและความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
11. ความมีน้ำใจเป็นสุติธรรม
12. ความสามารถในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ
13. รู้จักแสดงออกทางศิลปะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้วิจัยศึกษาเรื่องเกี่ยวกับดนตรีศึกษาและปัญหาการสอนวิชาดนตรี ปัญหาต่าง ๆ ในระบบการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาในระดับต่าง ๆ ไว้หลายท่านดังนี้

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ฝ่ายโครงการ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ ได้สรุปการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ด้านความประพฤติ ควรมีความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและสังคม
2. ด้านความรู้ทางวิชาการ ควรมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือไปจากความรู้เฉพาะ
3. ด้านการสอน ต้องรู้จักพัฒนาปรับปรุงการสอนของตนเองให้ได้ผลดี

4. ด้านการปกครองนักเรียน ควรฝึกนักเรียนให้มีระเบียบวินัย ควบคู่ไปกับการอบรมทางศีลธรรม
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ของครู ครูควรเข้าใจและสร้างความเข้าใจอันดีแก่ชุมชนทุกฝ่ายทุกระดับ และเพื่อส่วนรวม
6. ด้านบุคลิกภาพของครู ครูควรแต่งกายเหมาะสม มีอารมณ์มั่นคง มีเสียงพูดชัดเจนสุภาพ และควรมีลักษณะการเป็นผู้นำ
7. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรกของครู เห็นว่า ครูควรทำได้เมื่องานนั้นไม่ผิดกฎหมาย หรือขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521) ได้กล่าวว่า อาชีพครูจัดเป็นอาชีพชั้นสูงอย่างหนึ่ง คุณลักษณะและสมรรถภาพของครูที่ก้าวสู่อาชีพได้นั้น มี 3 ประการด้วยกันคือ

1. มีความรู้ดี ได้แก่ความรู้ในวิชาการที่สอน ความรู้ในวิชาการที่จะถ่ายทอด เช่น การจัดกระบวนการเรียนการสอน และความรู้ในหน้าที่ และงานที่ครูจะต้องปฏิบัติ
2. มีทักษะในการสอน และทักษะในหน้าที่การงาน ที่สามารถปฏิบัติได้
3. มีคุณธรรมนิยมสมควรแก่การเป็นครู ได้แก่ จริยธรรม คุณธรรม และคติธรรม คตินิยมในความเป็นครู

พรณี เต็มภูมิกานต์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ นักศึกษา ของอาจารย์ในวิทยาลัยครู พบว่า สมรรถภาพของครูที่ต้องการฝึกให้แก่ นักศึกษาเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ สมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านวิชาการ สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ สมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำ และสมรรถภาพด้านการแนะแนวและปกครองชั้นเรียน ส่วนสมรรถภาพครูที่อาจารย์ต้องการฝึกให้แก่ นักศึกษาเพิ่มเติมคือ

1. ฝึกให้เป็นผู้มีคุณธรรม และความประพฤติเหมาะสม
2. สามารถรับผิดชอบงานที่รับผิดชอบได้ดี
3. ฝึกให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
4. สามารถที่จะประยุกต์ทฤษฎีการสอน ให้เข้าสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม
5. มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
6. สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม
7. สามารถปฏิบัติงานด้านธุรการได้
8. มีความรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

9. สามารถรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองได้ดี
10. สามารถวัดผลการเรียนทางด้านทัศนคติได้

แก้วตา คณะธรรม (2524) การสอนเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครู เช่นเดียวกับการทำหน้าที่อื่นย่อมจะเกิดความล่า ความเบื่อหน่าย ถ้าไม่มีการปรับปรุงการสอนของครูจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ และฝ่อกร่อนไปตามเวลา ครูที่มีความตั้งใจจะเป็นครูที่ดี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการสอนของตนเองตลอดเวลา ซึ่งทำได้ดังนี้

1. นำความรู้ทางศึกษาศาสตร์ไปใช้ ครูต้องมีความเชื่อมั่นว่า ทฤษฎีความรู้ทางการศึกษามีฐานะเป็นศาสตร์ (Discipline) เช่นเดียวกับศาสตร์สาขาอื่น ๆ มีโครงสร้างของความรู้ ที่มีความสัมพันธ์เป็นเหตุผล มีวิธีการแสวงหาความรู้ซึ่งพิสูจน์ได้
2. สามารถควบคุมชั้น
3. ปฏิบัติตามจรรยาครู
4. ปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ

เกี่ยวกับคุณสมบัติของครูที่ต้องการนี้ กรมการฝึกหัดครู (2515) ได้กำหนดดเกี่ยวข้องกับสมรรถภาพ ในการเป็นครูว่า ครูที่ดีมีสมรรถภาพสูงนั้น ควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ทำการสอนได้เป็นอย่างดี
2. สามารถทำการสอนแนะแนวและปกครองได้เป็นอย่างดี
3. ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
4. สร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชน
5. เป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก
 - 5.1 เพิ่มพูนความรู้ให้อาชีพครูอยู่เสมอ
 - 5.2 เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมทางวิชาการ
 - 5.3 นับถือแบบธรรมเนียมของผู้เป็นครู
 - 5.4 ช่วยเหลือและแนะนำครูใหม่

วิโรจน์ เอี่ยมสุข (2527) การคนตรีในชั้นประถมศึกษา ความรู้พื้นฐานของครูดนตรี (Teacher's Background) ครูสอนดนตรีในชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ควรมีความรู้ครอบคลุม

1. ความรู้พื้นฐานของคนตรี (Music Background) ซึ่งได้แก่วิชาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี
2. ความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพ (Professional Background) ได้แก่วิชาจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น การวัดผลทางการศึกษา ประวัติและปรัชญาการศึกษา
3. ความรู้พื้นฐานทางการศึกษาทั่วไป (General Education Background) ได้แก่ วรรณคดี ละคร ศิลปะอื่น ๆ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
4. ความรู้ทางการขับร้องประสานเสียง (Choral Music)
5. ความรู้ทางการปฏิบัติดนตรี (Instrumental Music) ทวาทักษะในการปฏิบัติเครื่องดนตรีต่าง ๆ
6. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรี (General Music)

อนันต์ เทียนคำศรี (2541) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยง 0.8915 วิเคราะห์ข้อโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยครั้งนี้

1. พฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .2392
2. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชายและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .2273
3. พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนหญิงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต

มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .2487

สุมาลี เมธโยดม ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต
นักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมมถมน้อมเกล้า สังกัดกรมสามัญศึกษา ประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสภาพการเรียนการสอน ที่ส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจในการเรียนศิลปะ กับชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า โดยกำหนด เพศ ระดับ ผลการเรียน ระดับชั้น หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน และวิธีสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS/PC + วิเคราะห์สถิติพื้นฐานด้วย ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ ความพึงพอใจในการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต ทางด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน และวิธีสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียน โดยการเปรียบเทียบรายด้านโดยรวมสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มใช้ค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มใช้ค่าเอฟ (F-test) กรณีเปรียบเทียบรายคู่ใช้เชฟเฟ (Sheffe's Method) พบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจทางด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนสูงสุด ข้อมูลเพศ มีความพึงพอใจในการเรียนวิชาศิลปะกับชีวิต โดยรวมต่างกัน 0.5 เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า นักเรียนมีความ พึงพอใจต่างกัน 0.05 เพียง 1 ด้าน ได้แก่ ทางด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียน มีความพึงพอใจในการเรียนไม่ต่างกันรวม 3 ด้าน การเปรียบเทียบด้านระดับผลการเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจแตกต่างกันรวม 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนอีกด้านนักเรียนมีความพึงพอใจไม่ต่างกัน ระดับชั้น นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมต่างกันที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ ต่างกันที่ระดับ 0.05 รวม 3 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน และวิธีสอน นักเรียนระดับชั้นต่างกันมีความพึงพอใจไม่ต่างกัน 1 ด้าน ได้แก่ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

- ข้อเสนอแนะ
1. ควรศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ในกลุ่มการศึกษาที่ 5 กรุงเทพมหานคร
 2. ควรศึกษาเรื่องความพอใจของครูผู้สอนที่ส่งผลต่อระดับผลการเรียน
 3. ควรศึกษาเรื่องความพอใจในสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อระดับชั้น

คำรังสรรค์ ทับทิมโต (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ การเรียนทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์และทฤษฎีโน้ตสากล ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต 4 (ศ 204) โดยใช้วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนกับการสอนแบบปกติ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์และทฤษฎีโน้ตสากล ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต 4 (ศ 204) ระหว่างกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนกับกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการสอนทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์และทฤษฎีโน้ตสากล แบบศูนย์การเรียนกับแบบปกติ แบบทดสอบภาคทฤษฎีและปฏิบัติทั้งระหว่างเรียนและแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการเรียน โดยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 50 คน เป็นกลุ่มทดลองใช้วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียน และกลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบปกติ ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 6 คาบการเรียน (คาบละ 50 นาที)

ผลการวิจัยพบว่า ในการเรียนทฤษฎีโน้ตสากล ทั้งกลุ่มที่เรียน โดยวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนกับกลุ่มที่เรียน โดยวิธีสอนแบบปกติ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนไม่แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญ ที่ 0.05 แต่ผลการเรียนทักษะปฏิบัติขลุ่ยรีคอร์เดอร์ พบว่า กลุ่มที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบปกติในระดับนัยสำคัญที่ 0.05

นิวัฒน์ วรรณธรรม (2541) ได้ศึกษาเรื่อง การสอนดนตรีปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษา สภาพการสอนดนตรีปฏิบัติเครื่องเป่าสากล ในรายวิชา ช 02132 (การปฏิบัติดนตรีประเภทเครื่องเป่า) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง ซึ่งใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ รวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอนจากโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง และครูผู้สอนดนตรี ปฏิบัติจากสถาบันการศึกษาอื่น ทำการศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2541

ผลการวิจัยพบว่า

1. มีโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ส่วนกลาง เปิดสอนวิชา ช 02132 (การปฏิบัติดนตรีประเภทเครื่องเป่า) จำนวน 12 โรงเรียน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความพอใจในรายวิชาและจำนวนคาบการสอนต่อสัปดาห์

2. วิธีการสอนพบว่า ทุกโรงเรียนใช้ครูผู้สอนเพียงคนเดียว ทำแผนการสอนเอง ปรับความยากง่าย ตามผู้เรียน ส่วนใหญ่โรงเรียนเป็นผู้จัดแผนการเรียนให้นักเรียน ในกรณีที่มีนักเรียนมากและเลือกเรียนเครื่องมือไม่เหมือนกัน ครูผู้สอนจะแบ่งนักเรียนตามกลุ่มเครื่องดนตรี และบางโรงเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนเครื่องประกอบจังหวะด้วย แต่ละโรงเรียนมีเครื่องดนตรีเป็นสื่อการสอนซึ่งเพียงพอสำหรับผู้เรียน การสอนจะเป็นการอธิบายในภาคทฤษฎี และการสาธิตในภาคปฏิบัติ

3. การวัดผลและการประเมินผล ใช้วิธีการสังเกตการพัฒนาการเรียน การร่วมกิจกรรมทางดนตรีของโรงเรียน และการปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากผลการวิจัยและศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ด้านความประพฤติ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านการสอน ด้านการมีความรู้ที่มีทักษะในการสอน การมีความสามารถพิเศษในด้านศิลปะ ดนตรี ของครูเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ซึ่งวิชาดนตรีศึกษาเป็นการศึกษาทางวิชาการที่มีความสำคัญเท่าเทียมกับวิชาอื่น ๆ และครูผู้สอนจะต้องรับผิดชอบในด้านการเรียนการสอนดนตรี และช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง และเกิดการเรียนอย่างร่าเริง นอกจากนี้ทัศนคติทางด้านดนตรีของครู ประสบการณ์ด้านการสอน ความเชื่อมั่นในตนเองในการสอนดนตรีมีผลต่อการเรียนของนักเรียนด้วยเช่นกัน ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน และวิธีสอน สภาพแวดล้อมทางการเรียน สามารถเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจในการเรียนวิชาดนตรีของนักเรียน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยผู้วิจัยมีวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการวิจัย กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประเมินค่าความเที่ยงของเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ ทดลองใช้ ปรับปรุงเครื่องมือวิจัย จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล สรุปผลการวิจัยและเสนอผลการวิจัย

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทำการศึกษาดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและรายงานการวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของรายวิชาดนตรีศึกษา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม ในการสอบถามครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา และเป็นพื้นฐานในการวิจัย
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2542 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด 68 โรงเรียน
3. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 68 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษา พร้อมทั้งขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด แล้วนำไปทดลองกับครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้แก่

- ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน
- ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อสอบถามความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

3. แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ แบบปลายเปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของริเคอร์ต (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบและมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	ให้คะแนน	4	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
มีปัญหาน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
มีปัญหาน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

4. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและวัดผลพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของคำถามและความชัดเจนของเนื้อหาพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อ ปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

7. นำแบบสอบถามในข้อที่ 6 มาหาค่าความเที่ยง โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงทั้งหมดเท่ากับ 0.9737 แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

8. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมีทั้งสิ้น 30 ข้อ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยมหิดล ถึงผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ในจังหวัดอุดรธานี เพื่อขอหนังสือแนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยไปยังผู้บริหาร โรงเรียน

2. ผู้วิจัยนำส่งเครื่องมือไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด 30 วัน ได้คืนมา 68 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

วิธีจัดกระทำกับข้อมูล

1. ตรวจสอบรวบรวมคะแนนตามระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามกรอก

2. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่

ตอนที่ 2 ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของความต้องการในการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการประมวลสรุปเนื้อหา

2.2 การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามตอน 2 ดังนี้

5	หมายความว่า	มีปัญหา	มากที่สุด
4	หมายความว่า	มีปัญหา	มาก
3	หมายความว่า	มีปัญหา	ปานกลาง
2	หมายความว่า	มีปัญหา	น้อย
1	หมายความว่า	มีปัญหา	น้อยที่สุด

2.3 การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลผลข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เป็นเกณฑ์ในการแปลผล ข้อมูล 5 ระดับ ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

หลังจากทำการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และได้ผลการวิจัยแล้ว ได้ใช้เป็นเกณฑ์ในการแปลผลข้อมูลการวิจัย ซึ่งจะได้นำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS / PC+ คำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ดังนี้

จำนวนคำตอบทั้งหมด

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนคำตอบทั้งหมด}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

จำนวนผู้ตอบทั้งหมด

2. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทำการแจกแจง ค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{ถึวน สายชศ 2538 : 73})$$

เมื่อ	\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
	X	หมายถึง	คะแนน
	$\sum X$	หมายถึง	ผลรวมคะแนน
	N	หมายถึง	จำนวนข้อมูล

3. ทดสอบสมมติฐานเพื่อดูความแตกต่างเกี่ยวกับปัญหาการสอนโดยใช้

การทดสอบที (t - test) ตามสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (\text{ถึวน สายชศ 2538 : 99})$$

	X_1	หมายถึง	คะแนนกลุ่มที่ 1
	X_2	หมายถึง	คะแนนกลุ่มที่ 2
เมื่อ	\bar{X}_1	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
	\bar{X}_2	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
	S_1^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 หรือรู้ค่า σ_1^2
	S_2^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2 หรือรู้ค่า σ_2^2
	n_1	หมายถึง	จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 1
	n_2	หมายถึง	จำนวนข้อมูลของกลุ่มที่ 2

3. การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยใช้สูตร Cronbach สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (ส่วนและอังคณา : 2536)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left| \frac{1 - S_i^2}{S_t^2} \right|$$

α	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n	หมายถึง	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
S_i^2	หมายถึง	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_t^2	หมายถึง	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ
S_t^2	=	$\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N}$
X	หมายถึง	คะแนน
$\sum X$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนน
N	หมายถึง	จำนวนข้อมูล
$\sum X^2$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
$(\sum X)^2$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

5. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) Walpole , 1982

$$S = \sqrt{\frac{(X - \bar{X})^2}{N - 1}}$$

X	หมายถึง	คะแนนแต่ละคน
\bar{X}	หมายถึง	คะแนนเฉลี่ยเลขคณิตของข้อมูลทั้งหมด
N	หมายถึง	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชา ศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้นำเสนอ การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล
2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา
4. ความคิดเห็นระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ประสพการณ์มากกับ ประสพการณ์น้อย และมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ
5. ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะ กับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 68 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 68 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและได้รับคืนจำนวน 68 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ตอนที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
- ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเสนอเป็นความถี่และร้อยละ
- ตอนที่ 3 สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา
- ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชาย ประสพการณ์มากกับ ประสพการณ์น้อย และมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ
- ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัญหาการสอนวิชาดนตรี มีค่าความเชื่อมั่น
 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต

แบบสอบถาม	ค่าความเชื่อมั่น
ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต	0.9737

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามเพศ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (N=68)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	44	64.71
หญิง	24	35.29
2. ประสบการณ์		
10 ปี	13	19.12
มากกว่า 10 ปี	25	36.76
น้อยกว่า 10 ปี	30	44.12
3. วุฒิต่างการศึกษา		
ไม่มีวุฒิต่างดนตรี	25	36.76
มีวุฒิต่างดนตรี		
ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี	11	16.18
ปริญญาตรี	25	36.76
สูงกว่าปริญญาตรี	7	10.29

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเห็นว่า

1. เพศของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 68 คน เป็นเพศชายมากที่สุด แยกเป็นเพศชาย ร้อยละ 64.71 เพศหญิง ร้อยละ 35.29 ซึ่งเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 29.42

2. ประสิทธิภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีประสิทธิภาพน้อยกว่า 10 ปี มากที่สุด รองลงมา มีประสิทธิภาพมากกว่า 10 ปี และมีประสิทธิภาพ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.12 , 36.76 และ 19.12 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลความความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพปัญหา	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.9397	.1755	ปานกลาง
2. สื่อการสอน	2.8088	.1411	ปานกลาง
3. การจัดสภาพแวดล้อม	3.1074	.1739	ปานกลาง
รวม	2.9520	.1020	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 เห็นได้ว่า สภาพปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ถ้าพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน รายละเอียดตามตารางที่ 4 - 6

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวม และรายชื่อ

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของวิชาดนตรีตามหลักสูตร	4.3971	.4929	มาก
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดคู่มือครูเป็นหลัก	3.4118	.6519	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงทุกเนื้อหาของวิชาตามหลักสูตร	2.5588	.5292	ปานกลาง
ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นตามข้อเปิดกว้างของหลักสูตรและคู่มือครูเป็นหลัก	2.4706	.5591	น้อย
มีการทำบันทึกการสอนประจำวันล่วงหน้าทุกครั้ง	2.6765	.6334	ปานกลาง
การนำวิชาดนตรีไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เช่น พลศึกษา ทักษะศิลป์	1.7059	.7136	น้อย
การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.4412	.5567	ปานกลาง
การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้การอบรมหรือช่วยในการสอน	2.3529	.5115	น้อย
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพตามคุณสมบัติ ที่พึงประสงค์ให้รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	3.0588	.5149	ปานกลาง
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความเชื่อมั่น มีสมาธิ และมีอารมณ์แจ่มใส	3.3235	.4177	ปานกลาง
รวม	2.9397	.1755	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 จึงเห็นได้ว่า สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เช่นกัน และเรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “มากที่สุด” คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ ของวิชาดนตรีตามหลักสูตร เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” คือ การนำวิชาดนตรีไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เช่น พลศึกษา ทัศนศิลป์ และการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้การอบรมหรือช่วยในการสอน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอนโดยภาพรวมและรายชื่อ

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
การผลิตสื่อการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	4.2206	.4177	มาก
การใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียน	2.3529	.4814	ปานกลาง
นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องดนตรีจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	2.6176	.4896	ปานกลาง
การใช้แผนภูมิต่าง ๆ ประกอบการสอน	1.8824	.6116	ปานกลาง
การใช้เครื่องเล่นและบันทึกเทปเสียง ประกอบการสอน	2.3824	.4896	น้อย
การใช้สไลด์ วีดิทัศน์ ประกอบการสอน	3.9706	.4222	ปานกลาง
การใช้รูปภาพ หุ่นจำลอง เครื่องดนตรี ประกอบการสอน	2.3971	.4929	น้อย
การใช้แผ่นโปร่งใส ประกอบการสอน	2.2647	.4445	น้อย
การใช้เทคนิคและวิธีการสาธิต ประกอบการสอน	2.1029	.3061	ปานกลาง
ใช้สื่อบุคคลและผู้เชี่ยวชาญในห้องเรียน	3.8971	.5502	ปานกลาง
รวม	2.8088	.1411	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 จึงเห็นได้ว่า สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีด้านสื่อการสอน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เช่นกัน และเรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” คือ การใช้เครื่องเล่นและบันทึกเทปเสียง ประกอบการสอน การใช้รูปภาพ หุ่นจำลอง เครื่องดนตรี ประกอบการสอน และการใช้แผ่นโปร่งใส ประกอบการสอน เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “มาก” คือ เรื่องการผลิตสื่อการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมโดยภาพรวมและรายข้อ

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
การจัดการห้องปฏิบัติการสอนดนตรีเป็นเอกเทศ	4.1618	.5070	มาก
ห้องปฏิบัติการสอนดนตรีไม่เพียงพอ	3.8088	.4965	มาก
ครูผู้สอนดนตรีมีความพร้อมและเพียงพอ	4.3088	.4654	มาก
มีเสียงรบกวน	2.4706	.5028	น้อย
แสงสว่างไม่เพียงพอ	2.5294	.5028	ปานกลาง
โต๊ะ , เก้าอี้ ไม่เพียงพอ	1.7647	.5496	น้อย
สแตนด์โน้ตไม่เพียงพอ	4.2500	.6078	มาก
กระดานบรรทัด 5 เส้น ไม่เพียงพอ	3.4265	.5812	ปานกลาง
การระบายอากาศไม่ดี	2.0147	.7628	น้อย
อุณหภูมิไม่เหมาะสม	2.3382	.6826	น้อย
รวม	3.1074	.1739	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 จึงเห็นได้ว่า สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “น้อย” คือ มีเสียงรบกวน โต๊ะ , เก้าอี้ ไม่เพียงพอการระบายอากาศไม่ดี อุณหภูมิไม่เหมาะสม และเรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “มาก” คือ การจัดการห้องปฏิบัติการสอนดนตรีเป็นเอกเทศ ห้องปฏิบัติการสอนดนตรีไม่เพียงพอ ครูผู้สอนดนตรีมีความพร้อมและเพียงพอ และสแตนด์โน้ตไม่เพียงพอ

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ประสิทธิภาพมากกับ ประสิทธิภาพน้อย และมีวูดกับไม่มีวูด ดังแสดงในตารางที่ 7-9

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง

เพศ	จำนวน(N=68)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	t	P
ชาย	44	4.98	.13	4.884	< .05
หญิง	24	3.19	.19		

จากตารางที่ 7 จึงเห็นได้ว่า เพศชายกับเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอน วิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด อุตรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสบการณ์มากกับประสบการณ์น้อย

ประสบการณ์	จำนวน(N=68)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	t	P
น้อยกว่า 10 ปี	30	4.73	.73	6.232	< .05
มากกว่า 10 ปี	38	3.61	.64		

จากตารางที่ 8 จึงเห็นได้ว่า ประสบการณ์มากกับประสบการณ์น้อย มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ

วุฒิการศึกษา	จำนวน(N=68)	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	t	P
มีวุฒิ	43	3.95	.88	8.089	< .05
ไม่มีวุฒิ	25	5.04	.10		

จากตารางที่ 9 จึงเห็นได้ว่า มีวุฒิกับไม่มีวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอน วิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัด อุตรดิตถ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้ ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาไว้ดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในระดับโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ
2. โรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนจากชุมชนบ้างพอสมควร
3. โรงเรียนควรบรรจุครูผู้สอนดนตรีอย่างน้อย 1 คน ต่อ 1 โรงเรียน
4. โรงเรียนควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับรายวิชาดนตรีให้มาก
5. กลุ่มโรงเรียนควรจะผลักดัน ส่งเสริมให้มีการแข่งขันดนตรี เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถได้แสดงออก
6. โรงเรียนควรจัดให้มีการจัดชุมนุมดนตรี ให้นักเรียนที่มีความสามารถได้แสดงออก
7. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนทุกคนให้สามารถเล่นดนตรีอย่างง่ายได้คนละ 1 ชนิด
8. โรงเรียนควรแยกวิชาดนตรีเป็นวิชาเอกเทศจากทัศนศิลป์ เพราะถ้าเรียนรวมกับแบบบูรณาการเช่นปัจจุบันนี้ ทำให้เวลาเรียนวิชาดนตรีมีน้อยมาก เพียง 6 คาบต่อหนึ่งภาคเรียนเท่านั้น ส่งผลให้นักเรียนยังไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติเท่าที่ควร
9. โรงเรียนควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับนักเรียนที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนให้มากกว่านี้

ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในระดับผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และห้องเรียนอย่างจริงจัง
2. ผู้บริหารควรให้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนมีความรักในดนตรี
3. ผู้บริหารควรจัดให้มีการเข้าค่ายฝึกซ้อมดนตรี และให้ความเอาใจใส่อย่างจริงจัง
4. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญของการเรียนดนตรีบ้างเพื่อสร้างสรรค์

ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชา ศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในระดับ ครูผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. ครูผู้สอนควรสร้างความสนใจให้แก่นักเรียน
2. ครูผู้สอนควรเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง
3. ครูผู้สอนควรตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่มีความบุคลิกภาพทางดนตรีในเชิงบวกและเป็นผู้นำเชิงจริยธรรม
4. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ
5. ครูผู้สอนควรเป็นบุคคลที่มีวุฒิทางการศึกษาดนตรีโดยตรง และมีความชำนาญเฉพาะด้าน เพื่อการถ่ายทอดที่ถูกต้อง แม่นยำ ไม่หลงถูกหลงผิด และบรรลุตามวัตถุประสงค์การศึกษา
6. ครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิการศึกษาด้านดนตรี ควรได้รับการอบรมในลักษณะเชิงปฏิบัติการ
7. การจัดการเรียนการสอนควรเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดตามความสนใจของนักเรียน
8. ครูผู้สอนควรเป็นการสอนแบบเน้นปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
9. ครูผู้สอนควรจัดวิชาดนตรีไว้เป็นวิชาเลือกเสรี และจัดคาบเรียนให้เหมาะสมในหนึ่งสัปดาห์
10. ครูผู้สอนควรคำนึงถึงวิธีการเชิงระบบ I.P.O. โดยวัดผลประเมินผลทั้งระบบ ทั้ง Input Process และเน้นเป็นพิเศษคือ Output นักเรียนต้องมี Output ในเชิงสร้างสรรค์ เน้นผลงานของตนเอง

11. ครูผู้สอนควรจะให้ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกอย่างอิสระ ไม่บังคับนักเรียนจนเกินไป
12. ครูผู้สอนควรมีการเชิญนักเรียน นักดนตรี มาบรรยายและสาธิต อธิบายให้นักเรียนฟังพร้อมทั้งตอบข้อซักถาม
13. ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเล่นเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ไม่ควรกำหนดว่าควรเล่นเครื่องดนตรีประเภทใด เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างสนุกสนาน
14. ครูผู้สอนควรให้การแนะนำการเก็บอุปกรณ์ดนตรี และส่งเสริมนักเรียนที่มีความถนัดทางดนตรีแต่ละประเภท เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนรักในวิชาดนตรีมากยิ่งขึ้น
15. ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับตนเอง ไม่เคร่งเครียด ควรสร้างบรรยากาศที่น่าเรียนมากที่สุดและตลอดเวลา

○ ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในระดับนักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. นักเรียนควรมีวินัยอย่างมาก ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ
2. นักเรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมและได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีจริง เพื่อให้ นักเรียนมีจิตใจรักด้านดนตรี
3. นักเรียนควรมีพื้นฐานทางด้านดนตรีบ้าง เน้นเรื่องการปฏิบัติจริง
4. ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติมาก ๆ
5. นักเรียนบางคนเรียนเพราะความสนุก แต่ไม่มีความสามารถ ความสอนด้วยวิธีให้เด็กฝึกฝน เพื่อค้นหาความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนบางคนไม่เห็นความสำคัญของการเรียนดนตรี

ด้านสื่อการสอน

ความคิดเห็นและความต้องการในด้านสื่อการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. ควรมีอุปกรณ์ เครื่องดนตรีที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน นอกเหนือจากเครื่องดนตรีที่บ้านที่นักเรียนหาเองได้ เนื่องจากอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัส เรียนรู้จากของจริง
2. สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่บางครั้งครูผู้สอนไม่มีความรู้ในการถ่ายทอด
3. ควรมีการพัฒนา อบรมการผลิตสื่อเกี่ยวกับการสอนดนตรี เพื่อให้การสร้างสื่อด้านดนตรีมีคุณภาพยิ่งขึ้น
4. ครูและนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน
5. ควรจัดหารูปภาพหรือวีดิทัศน์เกี่ยวกับเครื่องดนตรี โทรทัศน์ และเครื่องเล่นวีดิทัศน์ เพื่อใช้เปิดให้นักเรียนได้ดูเพราะเครื่องดนตรีบางชนิดนักเรียนไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยินเสียงและไม่เคยสัมผัส ซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนดนตรีมากยิ่งขึ้น
6. ควรมีการจัดหาสื่อการสอนที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ชำรุด การเก็บรักษาและซ่อมแซม ควรเอาใจใส่อย่างจริงจัง
7. ควรจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการสอนดนตรี เครื่องเสียงหรือเครื่องขยายเสียงให้พร้อม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เร็วยิ่งขึ้น
8. ควรจัดให้มีการนำสื่อในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น
9. ควรให้เอกชนหรือบริษัทขายเครื่องเสียงได้มีโอกาสสนับสนุนด้านสื่อการสอน
10. กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหรือผลิตสื่อการสอนมากกว่านี้
11. ควรมีการผลิตสื่อการสอนแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มสหวิทยาเขต

ด้านสภาพแวดล้อม

ความคิดเห็นและความต้องการในด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นดังนี้

1. ควรมีสถานที่เฉพาะ อาคารถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างเพียงพอ ห้องกว้างพอสมควร โดยมีห้องปฏิบัติการทางดนตรีให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าไปฝึกซ้อมได้

2. ควรมีอาคารดนตรีเป็นเอกเทศซึ่งสามารถเก็บเสียงได้ เพื่อสะดวกในการเรียนการสอน โดยเฉพาะภาคปฏิบัติจะได้ไม่รบกวนวิชาอื่น ๆ เพราะเวลาซ้อมหรือจัดกิจกรรมทำให้เกิดเสียงดังรบกวนห้องอื่น ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยจัดกิจกรรม และซ้อมดนตรีเท่าที่ควร
3. ควรมีห้องฟังเพลง ห้องค้นคว้าเกี่ยวกับดนตรีประเภทต่าง ๆ จัดบรรยากาศในห้องให้ดึงดูดความสนใจของนักเรียน

ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชา ศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม สรุปรวมได้ดังนี้

ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียน ผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ครูผู้สอนควรมีวุฒิทางการศึกษาด้านดนตรี มีประสบการณ์และเอาใจใส่ในการสอนอย่างจริงจัง นักเรียนควรให้ความเอาใจใส่ในการเรียน มีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อม ด้านสื่อการสอน ควรจัดหาสื่อการสอนที่สมบูรณ์ ไม่ชำรุด และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องดนตรีให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อม ควรมีห้องดนตรีที่เป็นเอกเทศไม่รบกวนการเรียนการสอนวิชาอื่น และส่วนที่สำคัญคือ กรมสามัญศึกษา ควรให้ความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี เพื่อลดปัญหาทางด้านปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน ปัญหานักเรียนชกต่อยกัน และปัญหาสื่ออาจารย์ ซึ่งดนตรีสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดเห็นของเพศชายกับเพศหญิง ประสพการณ์มากกับประสพการณ์น้อย และมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ
3. สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรี ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนเป็นชายมากกว่าหญิง โดยชายคิดเป็นร้อยละ 64.71 และหญิงคิดเป็นร้อยละ 35.29 ประสพการณ์ด้านการสอนดนตรี พบว่า ครูผู้สอนมีประสพการณ์น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.12 รองลงมาคือ มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.76 และ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.12 ตามลำดับ วุฒิการศึกษาของครูผู้สอนจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 36.76 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี 16.18 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.29 และไม่มีวุฒิต่างดนตรีคิดเป็นร้อยละ 36.76

2. ความแตกต่างความคิดเห็นระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ประสบการณ์มากกับ ประสบการณ์น้อย และมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ประสบการณ์มากกับ ประสบการณ์น้อย และมีวุฒิกับไม่มีวุฒิ มีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ใน รายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา

โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.9520 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

- 1) ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.9397 เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “มากที่สุด” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.3971 คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของวิชาดนตรีศึกษา ตามหลักสูตร
- 2) ด้านปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.8088 เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.3824 คือ การใช้สไลด์ วิดีทัศน์ประกอบการสอนและการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอน
- 3) ด้านปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1074 และเรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.4706 คือ เรื่องกระดานบรรทัด 5 เส้น ไม่เพียงพอ มีเสียงรบกวน การระบายอากาศไม่ดี และอุณหภูมิไม่เหมาะสม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความคิดเห็นและความต้องการในการจัดการเรียน การสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผู้ตอบแบบ สอบถามซึ่งมีความคิดเห็นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ดังนี้

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียน ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ และขอรับการสนับสนุนจากชุมชนบ้างพอสมควร บรรจุครูสอนดนตรีอย่างน้อย 1 คน ต่อ 1 โรงเรียน ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับรายวิชาดนตรีให้มาก กลุ่มโรงเรียนควรจะผลักดัน ส่งเสริมให้มีการแข่งขันดนตรี เพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถได้แสดงออก จัดให้มีการจัดชุมนุมดนตรี ให้นักเรียนที่มีความสามารถได้แสดงออก จัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนทุกคนให้สามารถเล่นดนตรีอย่างง่ายได้คนละ 1 ชนิด แยกวิชาดนตรีเป็นวิชาเอกเทศจากทัศนศิลป์ เพราะถ้าเรียนรวมกับแบบบูรณาการเช่นปัจจุบันนี้ ทำให้เวลาเรียนวิชาดนตรีมีน้อยมาก เพียง 6 คาบ ต่อหนึ่งภาคเรียนเท่านั้น ส่งผลให้นักเรียนยังไม่ได้รับการฝึกปฏิบัติเท่าที่ควร ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับนักเรียนที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนให้มากกว่านี้

ผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และห้องเรียนอย่างจริงจัง ควรให้มีการจัดการเรียนการสอนในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนมีความรักในดนตรี จัดให้มีการเข้าค่ายฝึกซ้อมดนตรี และให้ความเอาใจใส่อย่างจริงจัง ควรให้ความสำคัญของการเรียนดนตรีบ้างเพื่อสร้างสรรค์

ครูผู้สอนควรสร้างความสนใจให้แก่ นักเรียน เอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงตรงต่อเวลา เป็นผู้มีบุคลิกภาพทางดนตรีในเชิงบวกและเป็นผู้นำเชิงจริยธรรม จัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เป็นบุคคลที่มีวุฒิทางการศึกษาดนตรีโดยตรง และมีความชำนาญเฉพาะด้าน มีความรับผิดชอบ เพื่อการถ่ายทอดที่ถูกต้องแม่นยำ ไม่ลองถูกลองผิด ภาพครูที่ต้องการฝึกให้แก่ นักศึกษาเรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ สมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านวิชาการ สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ สมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำ และสมรรถภาพด้านการแนะแนวและปกครองนักเรียน ครูต้องมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย มีการประยุกต์ทฤษฎีการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

นักเรียนควรมีวินัย มีส่วนร่วมและได้สัมผัสกับเครื่องดนตรีจริง เพื่อทำให้นักเรียนมีจิตใจรักด้านดนตรี มีพื้นฐานทางด้านดนตรีบ้าง เน้นเรื่องการปฏิบัติจริง ควรให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติมาก ๆ นักเรียนบางคนเรียนเพราะความสนุก แต่ไม่มีความสามารถ ความสอนด้วยวิธีให้เด็กฝึกฝน เพื่อค้นหาความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนบางคนไม่เห็นความสำคัญของการเรียน

ด้านสื่อการสอน ควรมีอุปกรณ์ เครื่องดนตรีที่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน นอกเหนือจากเครื่องดนตรีที่บ้านที่นักเรียนหาเองได้ เนื่องจากอุปกรณ์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัส เรียนรู้จากของจริง สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่บางครั้งครูผู้สอนไม่มีความรู้

ในการถ่ายทอด ควรมีการพัฒนาอบรมการผลิตสื่อเกี่ยวกับการสอนดนตรี เพื่อให้การสร้างสื่อด้านดนตรีมีคุณภาพยิ่งขึ้น ครูและนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน จัดหารูปภาพหรือวีดิทัศน์เกี่ยวกับเครื่องดนตรี โทรท์ทัศน์ และเครื่องเล่นวีดิทัศน์ เพื่อใช้เปิดให้นักเรียนได้ดู เพราะเครื่องดนตรีบางชนิดนักเรียนไม่เคยเห็น ไม่เคยได้ยินเสียงและไม่เคยสัมผัส ซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจการเรียนดนตรีมากยิ่งขึ้น มีการจัดหาสื่อการสอนที่มีสภาพสมบูรณ์ ไม่ชำรุด การเก็บรักษาและซ่อมแซม ควรเอาใจใส่อย่างจริงจัง จัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมการสอนดนตรี เครื่องเสียงหรือเครื่องขยายเสียงให้พร้อม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เร็วยิ่งขึ้น จัดให้มีการนำสื่อในท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น ให้เอกชนหรือบริษัทขายเครื่องเสียง ได้มีโอกาสสนับสนุนด้านสื่อการสอน กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อหรือผลิตสื่อการสอนมากกว่านี้ มีการผลิตสื่อการสอนแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มสหวิทยาเขต

○ ด้านสภาพแวดล้อมควรมีสถานที่เฉพาะ อากาศถ่ายเทได้สะดวก แสงสว่างเพียงพอ ห้องกว้างพอสมควร โดยมีห้องปฏิบัติการทางดนตรีให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าไปฝึกซ้อมได้ มีอาคารดนตรีเป็นเอกเทศซึ่งสามารถเก็บเสียงได้ เพื่อสะดวกในการเรียนการสอน โดยเฉพาะภาคปฏิบัติจะได้ไม่รบกวนวิชาอื่น ๆ เพราะเวลาซ้อมหรือจัดกิจกรรมทำให้เกิดเสียงดังรบกวนห้องอื่น ๆ จึงทำให้ไม่ค่อยจัดกิจกรรม และซ้อมดนตรีเท่าที่ควร มีห้องฟังเพลง ห้องค้นคว้าเกี่ยวกับดนตรีประเภทต่าง ๆ จัดบรรยากาศในห้องให้ดึงดูดความสนใจของนักเรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเด็นมาอภิปรายผลดังนี้

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับสถานภาพครูผู้สอน ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนเป็นชายมากกว่าหญิงโดยชายคิดเป็นร้อยละ 64.71 และหญิงคิดเป็นร้อยละ 35.29 ประสบการณ์ด้านการสอนดนตรี พบว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.12 รองลงมาคือ มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.76 และ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.12 ตามลำดับ วุฒิการศึกษาของครูผู้สอนจบปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ

36.76 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี 16.18 และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.29 และไม่มีวุฒิทางดนตรีคิดเป็นร้อยละ 36.76 ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง ประสบการณ์มากกับประสบการณ์น้อย และมีวุฒิการศึกษากับไม่มีวุฒิการศึกษา มีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ทั้งนี้เพราะ

จากหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือกและตัดสินใจประกอบสัมมาอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงานตนเองและสังคม เสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีวิตโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ดังนั้นการจัดแนวการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน จึงจัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย ตามความถนัดและความสนใจ ผู้สอนจึงควรจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเต็มความสามารถ และได้มีโอกาสหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างถูกต้อง ในการจัดการเรียนการสอน ให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริงโดย เน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล และกระบวนการกลุ่มให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดในการสร้างสรรค์งานในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเสริมสร้างค่านิยมและการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ และจากการศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีศึกษา คือ บุคลากรมีวุฒิการศึกษาที่ไม่ตรงกับรายวิชา ขาดประสบการณ์ในการสอน และขาดสื่อการสอนรวมทั้งสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ทำให้การจัดการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากปัญหาดังกล่าวแบบสอบถามสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ทำให้ได้รู้จักสภาพปัญหาในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม รวมทั้งความแตกต่างระหว่างเพศ ประสบการณ์ และวุฒิการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของวิชาดนตรีตามหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.3971 ปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดคู่มือครูเป็นหลัก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงทุกเนื้อหาของวิชาตามหลักสูตร การทำบันทึกการสอนประจำวันล่วงหน้าทุกครั้ง การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน บุคลิกภาพตามคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความเชื่อมั่น มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส ปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 ได้แก่ ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นตามข้อเปิดกว้างของหลักสูตร และคู่มือครูเป็นหลัก การนำวิชาดนตรีไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เช่น พลศึกษา ทัศนศิลป์ การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้การอบรมหรือช่วยในการสอน

การใช้สื่อการสอน ในด้านการผลิตการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีปัญหาระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.2206 ปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียน นักเรียนหาความรู้เพื่อเติมเรื่องดนตรีจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การใช้แผนภูมิต่าง ๆ ประกอบการสอน การใช้สไลด์ วัสดุทัศนประกอบการสอน การใช้เทคนิคและวิธีการสาธิตประกอบการสอน และการใช้สื่อบุคคลและผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ปัญหาที่พบอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การใช้เครื่องเล่นและบันทึกเทปเสียง การใช้รูปภาพ หุ่นจำลอง เครื่องดนตรี และการใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอน

การจัดสภาพแวดล้อม ปัญหาที่พบในระดับมาก ได้แก่ การจัดหาห้องปฏิบัติการสอนดนตรีเป็นเอกเทศ ห้องปฏิบัติการสอนไม่เพียงพอ แสตนด์โน้ตไม่เพียงพอ ปัญหาที่พบในระดับปานกลาง ได้แก่ แสงสว่างไม่เพียงพอ กระดานบรรทัด 5 เส้น ไม่เพียงพอ ปัญหาที่พบในระดับน้อย ได้แก่ โต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอ มีเสียงรบกวน การระบายอากาศไม่ดี และอุณหภูมิไม่เหมาะสม

แต่อย่างไรก็ตาม แบบสอบถามสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาสภาพปัญหาเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการนำสภาพปัญหาที่พบไปแก้ไข เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ปัญหาด้านงบประมาณ โรงเรียน ผู้บริหาร ควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการจัดหาเครื่องดนตรี สื่อการสอน และอาคารเรียนดนตรีที่เป็นเอกเทศ
2. ปัญหาด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีวุฒิทางการศึกษาด้านดนตรี และเอาใจใส่ในการสอนอย่างจริงจัง และควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอน และการอบรมสัมมนาควรทำอย่างจริงจัง มีทั้งเนื้อหาและภาคปฏิบัติ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ระบุและวัดผลได้ โดยกำหนดระยะเวลาให้เพียงพอให้ครูเข้ารับการอบรม ได้รับความรู้และสามารถนำเอาความรู้นั้น ไปถ่ายทอดให้นักเรียนได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. ปัญหานักเรียน ควรมีการชี้แจงจุดประสงค์การเรียนให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อให้ นักเรียนมีความเอาใจใส่ในการเรียน มีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อม
4. ปัญหาด้านสื่อการสอน ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อการสอนด้านดนตรี โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาเป็นวิทยากรในการอบรม
5. สภาพแวดล้อม ควรจัดให้มีห้องดนตรีที่แยกเป็นสัดส่วนในเรื่องของการเก็บรักษาอุปกรณ์ ห้องใช้ฝึกซ้อม และห้องเรียนทฤษฎี
6. กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา ควรปรับปรุงหลักสูตรวิชาศิลปะกับชีวิต ให้แยกจากวิชาทัศนศิลป์ และควรจัดให้เป็นวิชาเลือกเสรี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิตในระดับชั้นต่าง ๆ
2. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ในรายวิชาศิลปะกับชีวิต และสอบถามความคิดเห็นและความต้องการของนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ
3. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับเจตคติ สภาพแวดล้อมทั้งที่ที่บ้านและที่โรงเรียน ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีผลต่อการเรียนวิชาดนตรีศึกษาของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2533). หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- แก้วตา คณะวรรณ. (2524). พัฒนาการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน. ม.ป.ป. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520 – 2524. กรุงเทพมหานคร.
- ทินกร อัดไพบูลย์. (2527) การรับรู้ตนเองในสมรรถภาพการสอนวิชาดนตรีศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษาปีที่ 4 ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิชัย ประชานุสรณ์. (2529). สู่โลกดนตรี. หนึ่งเจ็ดการพิมพ์.
- พรรณี เต็มภูมิกานต์. (2522). การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่นักศึกษา ของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ. (2538). เทคนิควิจัยทางการศึกษา. ภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. สุวีริยาสาส์น.
- วิมลศรี อุปรมัย. (2527). ดนตรีในระบบการเรียนการสอน. วิทยาลัยครูสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หมอน.
- วิรุณ ตั้งเจริญ และวชิระ อินทร์อุดม. (2525). สื่อการสอนศิลปศึกษา. หน่วยที่ 8 เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา หน่วยที่ 6 – 10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- วิรัช ชูสูงเนิน. (2516). ดนตรีเบื้องต้นสำหรับครูประถม. เอกสารประกอบการเรียนวิชาประถม 413. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- _____. (2520). คีตศิลป์กับมนุษย์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
- _____. (2525). ดนตรีเบื้องต้นสำหรับครูประถม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

วิโรจน์ เอี่ยมสุข. (2527). การดนตรีในชั้นประถมศึกษา. ภาควิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ :
โรงพิมพ์วิทยาลัยครูบุรีรัมย์.

วิภา คงคากุล. (2529). ความสำคัญของดนตรีต่อสังคม. วารสารถนนดนตรี.

วัชรินทร์ สายสาระ. (2530). ปัญหาการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขต
จังหวัดเลย-ขอนแก่น. สหวิทยาลัยอีสานเหนือ.

สุกรี เจริญสุข. (2529). “ปกหลัง” วารสารถนนดนตรี.

_____. (2538). จะฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. ทอรัตันซัยการพิมพ์.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสภาพปัญหาการสอนดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

แบบสอบถาม**เรื่อง**

ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาใน
รายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน
การสอนวิชาดนตรีศึกษาต่อไป

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอน ได้แก่

1. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามความคิดเห็นและความต้องการในการจัด
การเรียนการสอน

แบบสอบถามตอนที่ 1 รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เกี่ยวกับตัวของท่านตามสภาพ
ความเป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ประสบการณ์ด้านการสอนวิชาดนตรีศึกษาของท่าน

10 ปี

มากกว่า 10 ปี

น้อยกว่า 10 ปี

3. วุฒิการศึกษาด้านดนตรีศึกษาของท่าน

- ไม่มีวุฒิทางดนตรี
- มีวุฒิด้านดนตรี ระดับ.....
 - ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - ปริญญาตรี
 - สูงกว่าปริญญาตรี

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการสอน

ให้ท่านพิจารณาข้อคำถามที่ตรงกับระดับปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ทั้ง 3 ด้านว่า ระดับปัญหานั้นอยู่ในระดับใด แล้วให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องน้ำหนักของแต่ละข้อ ให้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด โดยปฏิบัติดังนี้

- ข้อที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหามากที่สุดให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมากที่สุด
- ข้อที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหามากให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องมาก
- ข้อที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาปานกลางให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปานกลาง
- ข้อที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องน้อย
- ข้อที่ท่านเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยที่สุดให้ท่านเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามตอนที่ 2

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และขอความกรุณาโปรดได้ตอบคำถามครบทุกข้อ แบบสอบถามนี้จะสมบูรณ์ และนำไปใช้ได้

ลำดับที่	รายการ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การสอนให้นักเรียนเป่าทรอมโบน	✓				
2	การสอนให้นักเรียนเป่าแซ็กโซโฟน				✓	

จากข้อ 1 หมายความว่า การสอนให้นักเรียนเป่าทรอมโบนนั้น ครูผู้สอนมีความเห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

จากข้อ 2 หมายความว่า การสอนให้นักเรียนเป่าแซ็กโซโฟนนั้น ครูผู้สอนมีความเห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านที่ 1 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ลำดับที่	รายการ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดประสงค์ของวิชาดนตรีศึกษาตามหลักสูตร					
2	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดคู่มือเป็นหลัก					
3	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงทุกเนื้อหาของวิชาตามหลักสูตร					
4	ครูสามารถจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่นตามข้อเปิดกว้างของหลักสูตรและคู่มือครูเป็นหลัก					
5	มีการทำบันทึกการสอนประจำวันล่วงหน้าทุกครั้ง					
6	การนำวิชาดนตรีศึกษาไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น เช่น พลศึกษา ทัศนศิลป์					
7	การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					
8	การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้การอบรมหรือช่วยในการสอน					
9	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพตามคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
10	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาบุคลิกภาพ มีความสามัคคี มีความเชื่อมั่น มีสมาธิ และมีอารมณ์แจ่มใส					

ด้านที่ 2 ปัญหาเกี่ยวกับสื่อการสอน

ลำดับที่	รายการ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	การผลิตสื่อการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร					
12	การใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ในโรงเรียน					
13	นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม เรื่องดนตรี จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์					
14	การใช้แผนภูมิต่าง ๆ ประกอบการสอน					
15	การใช้เครื่องเล่นและบันทึกเทปเสียง ล่วงหน้าทุกครั้ง					
16	การใช้สไลด์ วิดีทัศน์ประกอบการสอน					
17	การใช้รูปภาพ หุ่นจำลองเครื่องดนตรี ประกอบการสอน					
18	การใช้แผ่นโปร่งใสประกอบการสอน					
19	การใช้เทคนิคและวิธีการสาธิต ประกอบการสอน					
20	การใช้สื่อบุคคล และผู้เชี่ยวชาญในห้องเรียน					

ด้านที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

ลำดับที่	รายการ	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	การจัดการห้องปฏิบัติการสอนดนตรีเป็นเอกเทศ					
22	ห้องปฏิบัติการสอนไม่เพียงพอ					
23	ครูผู้สอนดนตรีมีความพร้อมและเพียงพอ					
24	มีเสียงรบกวน					
25	แสงสว่างไม่เพียงพอ					
26	โต๊ะ, เก้าอี้ ไม่เพียงพอ					
27	สแตนดีโน้ต ไม่เพียงพอ					
28	กระดานบรรทัด 5 เส้น ไม่เพียงพอ					
29	การระบายอากาศไม่ดี					
30	อุณหภูมิไม่เหมาะสม					

คำสั่ง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ 2254 / 2541

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล อนุมัติให้ นายธนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ เลขประจำตัว 3837323 GRMU/M นักศึกษابัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ศึกษาชั้นคว่ำเขียนวิทยานิพนธ์ ด้วยภาษาไทย ในหัวข้อเรื่อง "ปัญหาการสอนวิชาดนตรีในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุตรธานี และขอแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. รศ. สุกรี เจริญสุข ประธานกรรมการ
2. รศ. ณรงค์ชัย ปิฎกรักษ์ กรรมการ
3. ผศ. อนรรฆ จรรย์ยานนท์ กรรมการ

ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2541

จก ยูเอ

(ศาสตราจารย์วิชัย บุญแสง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย

สำเนาเรียน คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์

ภาคผนวก / 80

คำสั่ง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ ศย 1053/2544

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ขอแต่งตั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
 นายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ นักศึกษามหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาโท เลขประจำตัว 3837323
 MSMS/M สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ ดังนี้

1. รศ.ดร.สุกรี เจริญสุข	ประธานกรรมการ
2. รศ.ณรงค์ชัย ปัญญกรัษต์	กรรมการ
3. ผศ.อนรรฆ จรรย์ขานนท์	กรรมการ
4. อ.ดร.วิภา คงคากุล	กรรมการ

กำหนดสอบวิทยานิพนธ์ หัวข้อเรื่อง “ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะ
 กับชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” วันที่ 9 พฤษภาคม 2544
 เวลา 13.00-16.00 น. สถานที่สอบ ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ อาคารมูลนิธิราชสุดา ชั้น 3 ห้อง RS 301
 มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา

สั่ง ณ วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2544

(ศาสตราจารย์ ดร.เลียงชัย ลิมส์อ้อมมังค์)

กณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำเนาเรียน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
ที่ ทม. OS14/ 1322

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
198/2 ถนนสมเด็จพะปั้นเกล้า
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด
กทม. 10700 โทร. 4337107 - 8
โทรสาร. 4337109

6 กุมภาพันธ์ 2540

เรื่อง ขอเรียนเชิญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ดร.วชิระ อินทร์อุดม

ด้วย นายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะ กับชีวิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” อยู่ในความควบคุมของ รศ.ดร.สุกรี เจริญสุข ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวมีการตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้นักศึกษานำเครื่องมือวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ซึ่งนายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ ได้สร้างขึ้นด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

Sn 4:-

(ศาสตราจารย์วิจัย บุญแสง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ติดต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบ : รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข

โทร. 441-0177

ชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์
ที่ ทม. 0814/ 1322

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
198/2 ถนนสมเด็จพะพระปิ่นเกล้า
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด
กทม. 10700 โทร. 4337107 - 8
โทรสาร. 4337109

6 กุมภาพันธ์ 2540

เรื่อง ขอเรียนเชิญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายสุกิจ พลประดม

ด้วย นายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาดนตรี วิทยาลัยดุริยางค์ศิลป์ กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะกับชีวิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” อยู่ในความควบคุมของ รศ.ดร.สุกรี เจริญสุข ซึ่งการทำวิจัยครั้งนี้ นักศึกษาได้สร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อให้เครื่องมือวิจัยดังกล่าวมีการตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงตามเนื้อหา บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือวิจัยเพื่อให้นักศึกษานำเครื่องมือวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ซึ่งนายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์ ได้สร้างขึ้นด้วย จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

สท ย-1

(ศาสตราจารย์วิชัย บุญแสง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ,ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ติดต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบ : รองศาสตราจารย์ดร.สุกรี เจริญสุข

โทร. 441-0177

Copyright by Mahidol University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่ ทม. 0802/ 6549

ศส.ม.(อนุตรี) / 83
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

198/2 ถนนสมเด็จพะพระปิ่นเกล้า

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด

กทม. 10700 โทร. 4337107 – 8 ต่อ 30-32

โทรสาร. 4337107-8 ต่อ 33

20 มิถุนายน 2540

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาได้มาเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด

ด้วย นายธนภรณ์ วงศ์คำจันทร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรปริญญาโท
สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัยกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาในรายวิชาศิลปะ
กับชีวิต ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี” อยู่ในความควบคุมของ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นักศึกษามีความประสงค์จะเก็บข้อมูลจากครูผู้สอน
วิชาดนตรีศึกษาด้วยตนเองและแจ้งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้รับทราบด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดให้นักศึกษาได้เก็บข้อมูลเพื่อประกอบ
การทำวิทยานิพนธ์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

สท 401-

(ศาสตราจารย์วิชัย บัญแสง)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ติดต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข

โทร. 441-0177

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายชนกฤษณ์ วงศ์คำจันทร์

เกิด วันศุกร์ที่ 22 เมษายน 2492

ที่บ้านเมืองหงษ์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษา 2517 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง

วิชาเอกสังคมศึกษา

วิทยาลัยครูอุดรธานี (สถาบันราชภัฏอุดรธานี)

2527 ครุศาสตรบัณฑิต

วิชาเอกดนตรีศึกษา

วิทยาลัยครูอุดรธานี (สถาบันราชภัฏอุดรธานี)

ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7 หมวดวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล

จังหวัดอุดรธานี